САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУҺУН ХАҺЫАТА

НЬУРБА

ОГНИ НЮРБЫ

12+

ХАҺЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

2022 сыл
Алтынныы
27 күнэ
Чэппиэр
42 №
(12015)

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улууһун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

– Олохтоох салайыныы –

Планерка сонуннара

Алтынныы 24 к. улуус салайааччыларын планеркатын *улуус баһылыгын 1-кы солбуйааччыта Николай Бурнашев салайан ыытта.* Кини Биджаҥҥа уонна Уссурийскайга тиийэн, мобилизацияланан байыаннай үөрэҕи бара сылдьар биир дойдулаахтарбытын көрсүбүтүн, эпписиэрдэрдиин кэпсэппитин иһитиннэрдэ. Күн аайы мобилизованнай дьон тиийэ тураллар. Бары дьонноро, биир дойдулаахтара ыыппыт посылкаларын тутан олус үөрбүттэр, махталларын тиэрдэллэр. Уссурийскайга сахалар элбэх байыаннай чаастарынан тарҕатыллыбыттар. Манна баар десантнай-штурмовой биригээдэҕэ СӨ Ил Дархана Айсен Николаев тиийэ сылдьыыбыт.

Улуус баһылыга Алексей Иннокентьев Москваттан СӨ Бастайааннай бэрэстэбиитэлистибэтиттэн массыына ылан, байыаннай сулууспаҕа сылдьар биир дойдулаахтарбытыгар наадалаах малы-салы тиэйэн Ростовка айаннаан тиийбит, салгыы массыына булан Донбаска айанныахтаах.

ЕДДС салайааччыта Людмила Кириллина Ньурба к. олохтоохоруттан септик туолуутун туһунан элбэх иһитиннэрии киирэрин, өрөбүл сарсыарда Ленин уул. 7 №-дээх дьиэтигэр баһаар буолбутун, 24.10.22 с. 7:15 ч. Медогородок линиятыгар саахал тахсан уот арахсыбытын иһитиннэрдэ.

2б №-дээх ОГПС салайааччыта Вадим Васильев эппитинэн, Ньурба к. Ленин уул. 7 №-дээх дьиэтигэр баһаарга 50 кв. м. уокка эмсҕэлээтэ, баһаарынай сулууспа үлэһитэ сирэйин, илиитин сиэттэ.

РФ ИДьМ Ньурба ороҕуонунааҕы отделын начаалынныгын солбуйааччыта Николай Алексеев криминальнай субуокканы билиһиннэрдэ. Нэдиэлэ устата 63 биллэрии киирдэ, 2 киһи хирургияҕа көрдөрүнэ, 8 административнай буруй оҥоһулунна. Барыта 64 административнай боротокуол толорулунна, ол иһигэр ГАИ отделынан - 57, 6 массыына ыстаарааптыыр стоянкаҕа туруорулунна, итирик туруктаах 4 суоппар тутулунна. Сымыйа суоппар дастабырыанньалаах 2 киһи тутулунна. Күннэтэ ириэрэн-тоҥорон уулуссаҕа муус халтараан буолан, дьон сэрэнэн, Суол бырааблатын булгуччу тутуһан, массыынатын көлүөһэтин көрүнэ сылдьыан наада.

Бүтүн дойду үрдүнэн эбийиэктэр миинэлэммиттэрин туһунан иһитиннэриилэр кэлэллэр. Ааспыт нэдиэлэҕэ Ньурбаҕа миировой суут дьиэтигэр миинэ баарын туһунан иһитиннэрии кэлэн, туһааннаах сулууспалар тахсан көрдүлэр. "Телефоннай терроризм" ыстатыйанан холуобунай дьыала көбүтүлүннэ. Үксэ маннык сымыйа биллэриилэр Украинаттан кэлэллэр. Сэрэхтээх буолууну күүһүрдэр, оскуолалар уонна оҕо уһуйааннарын ааннарын хатыы сылдьыллыахтааҕа этилиннэ.

Улуустааҕы киин балыыһа кылаабынай бырааһа Наталья Павлова коронавируснай инфекциянан 15 киһи ыалдьарын, онтон 5 киһи стационарга, 10 киһи тастан эмтэнэрин иһитиннэрдэ. Ааспыт нэдиэлэҕэ санавиацияҕа 5-тэ көппүт, Ээйиктэн 2 киһини, Үөһээ Бүлүүттэн 1 киһи ылбыттар. Хаҥаласка үлэлиэхтээх быраас кэлбит, кини кыбартыыратын өрөмүөннүү сылдьаллар, бу нэдиэлэҕэ быраас үлэлии тахсыаҕа. Күндээдэҕэ учаастактааҕы балыыһа дьиэтин холлоҕоһо тутуллан бүттэ, ис үлэтин толоро биригээдэ кэлиэхтээх.

ИСУ салайааччыта Константин Иванов Ньурбаҕа диализнай киин дьиэтин өрөмүөнүн документация бүппүтүн, бу күннэргэ куонкурус биллэриллэрин эттэ. Күндээдэ саҥа оскуолатын дьиэтин бэлэмэ - 90% кэриҥэ. Чаппанда оскуола-саадын үлэтэ бүттэ, бытархай сэмэлэр баалларын туората сылдьаллар, бу нэдиэлэҕэ хамыыһыйа көрөн тутуута саҕаланар.

Улуустааҕы үөрэх управлениетын салайааччытын солбуйааччыта Елена Котоконова антитеррорга улахан болҕомто уурулларын, оскуолаларга уонна дьыссааттарга домофон туруорар баҕалаахтарын иһитиннэрдэ.

КИО бэрэссэдээтэлэ Анастасия Попова биһиги улууспутугар бастакынан Аканаҕа кэлим кадастровай үлэ ыытыллан, уһаайбалар уонна эбийиэктэр кадастровай каартаҕа миэстэлэрин саахылааһына саҕаламмытын эттэ.

Үп управлениетын салайааччытын солбуйааччыта Евдокия Филиппова 01.09.22 с. тулалыыр эйгэҕэ бөрүкүтэ суох дьайыы иһин туһааннаах тэрилтэлэртэн киирэр төлөбүр экологическай быһыыны-майгыны тупсарыыга туһанылларын эттэ. Тэрээһиннэр былааннара ырытан оҥоһуллубут, харчы туһаныллыытын Бэрээдэгэ оҥоһуллуохтаах. 01.01.23 с. нолуоктар биир кэлим төлөбүрдэрэ олохтонор, нолуок сулууспата бэйэтэ көрөн тыырар.

Октябрьскай нэһилиэк баһылыга Семен Корякин күн-дьыл уларыйа турарынан сибээстээн, эрдэ тэҥнэммит уулуссалар кэһиллэн хаалбыттарын ямочнай өрөмүөнэ ыытылларын иһитиннэрдэ. Сылаас-тымныы солбуйсуутугар конденсаттаан уулусса сырдатыыта арахсар-холбонор. "Ньурба-Агро" МТС үлэһиттэрин кытта мунньах ыытыллыбыт. Дьэллик ыттарга үлэ барар, 5 ыт тутуллан турар.

Ньурба к. баһылыга Геннадий Игнатьев эмиэ уулуссаларга ямочнай өрөмүөн барарын, Вертолетка уулуссата кутуллан үрдэтиллибитин, гравийданыахтааҕын эттэ. Уулусса тэҥнээһинигэр грейдер үлэлиэҕэ. Уулусса сырдатыытын эмиэ көрүөхтэрэ, лаампалары атыыласпыттар. Дьэллик ыттар кыһалҕалара сытыытык турар, бу нэдиэлэттэн кинилэри тутан барыахтара. Бастатан туран, дьоҥҥо куттал суох буолуута өрө тутуллуохтаах, онон куорат салалтата ыттаах дьону ыттарын босхо ыыппакка баайыыга туралларын модьуйар.

Септиктэр туолуулара үгүс түгэҥҥэ дьон унитазка араас тирээпкэни, салфетканы быраҕарыттан тахсар. Күн аайы турбалары ыраастыыллар даҕаны, балаһыанньа уларыйбат. Билигин кирдээх ууну таһарга 2 массыына сүүрэр, бу нэдиэлэ ортотуттан АСМ элбиэҕэ, оччоҕо балаһыанньа тупсуоҕа. Кузаков уул. 55 №-дээх уонна Ст. Васильев 115 №-дээх дьиэлэрин акылаата хамсаабыт, биирдиилээн сорох кыбартыыра муостата сууллубут. Онон бу дьиэлэргэ олороччулар кыһалҕаларын хайа сатанарынан түргэнник быһаарар сорук турар.

Роспотребнадзор НҺурбатааҕы территориальнай отделын салайааччыта Андрей Федоров улууска гриптэн быһыы ылыы көрдөрүүтэ олус намыһаҕын, манна болҕомто уурар наадатын бэлиэтээтэ. Вакцинация оскуола оҕолоругар - 45% уонна улахан дьоҥҥо 38% эрэ туолан иһэр. ОРВИ үрдүү турар, ааспыт нэдиэлэҕэ 141 киһи ыалдьыыбыт, "эпидпорог" 2 төгүл үрдээбит. Роспотребнадзор ыраас ууну таһар тэрилтэлэргэ бэрэбиэркэлэрин ыытар, бу нэдиэлэҕэ түмүктэнэр.

Наталья Павлова дойду киин регионнарыгар номнуо грипп көстүбүтүн эттэ. Улуустааҕы киин балыыһаҕа улахан тэрилтэлэртэн сайаапка киирдэ даҕаны, медиктэр кэлэн быһыы туруорарга бэлэмнэр. Коронавируснай инфекцияттан назальнай вакцина кэллэ, 80-ун ааспыт кырдьаҕас бастакынан ылла.

Улуус дьаһалтатын тэрээһин боппуруостарыгар уонна нэһилиэктэри кытта үлэҕэ управлениетын салайааччыта Лариса Николаева нэдиэлэтээҕи былааны билиһиннэрдэ. Нэһилиэктэринэн мобилизацияламмыт дьон кэргэттэригэр көмөлөһүү салҕанар. 24.10.22 с. - Антоновкаҕа маннык үлэ барыаҕа, 25.10.22 с. - Маалыкай түөлбэтигэр үлэ онлайн көрүҥүнэн ыытыллыаҕа. 24.10.22 с. 16 ч. "Кыталык" КД-гар улууска Ийэ ыйын үөрүүлээх аһыллыыта ыытыллар. Күннэтэ туһааннаах хамыыһыйалар сүбэ мунньахтара буолар. 27.10.22 с. 17 ч. - "Кыталык" КД-гар эдэр медик-үлэһиттэргэ аналлаах тэрээһин. 28.10.22 с. - оскуола иннинээҕи үөрэх тэрилтэлэрин улуустааҕы куонкуруһа. 29.10.22 с. - тэрилтэлэри тас өттүттэн харабыллыыр сулууспа тэриллибитэ 70 сыла, итиэннэ улуустааҕы ыччат управлениета "1-кы кууруска үөрэнээччи Күүгүн" тэрийэн ыытар. 30.10.22 с. - суоппардар идэлээх бырааһынныыктара.

Быстах хомуурга ыҥырыллыбыт уонна хантараагынан сулууспалыы сылдьар байыаннайдарга, кинилэр дьиэ кэргэттэригэр өйөбүл Фондата тэрилиннэ. Улуус дьаһалтатын профкомун мунньаҕар үлэһиттэр фондаҕа 1 күннээх хамнастарын биэрэргэ быһаарбыттар. Атын даҕаны тэрилтэлэр бу холобуру батыһыахтарын наада.

Планерка түмүгүнэн салайааччыларга сорудахтар тиэрдилиннилэр. Вакцинация хаамыытын болҕомтоҕо тутарга, тэрилтэлэринэн сайаапкалаһан медиктэри ыҥыран вакцина ылалларыгар этилиннэ.

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата.

– Быстах хомуур –

Дойдуларын сылаас тыына санааларын бөҕөргөттө

Биһиги дойдубутугар быстах хомуур биллэриллэн, саха бөҕөтө анал байыаннай эпэрээссийэҕэ кытта барда. Ньурба улууһуттан эмиэ ытык иэстэрин төлүү ыччаттарбыт бардылар. Сорохтор номнуо уоттаах сэриигэ тиийэн кыргыһа сылдьаллар. Биллэн турар, чугас дьоно, кэргэттэрэ, оҕолоро, аймахтара, биир дойдулаахтара айманныбыт, утуйар уубутун да умуннубут.

Ньурба улууһун баһылыга Иннокентьев Алексей Михайлович бу дьыл алтынныы 25 күнүгэр Донецкай народнай республикатыгар билигин инники кирбиигэ сэриилэһэ сылдьар быстах хомуурга барбыт Ньурба уолаттарыгар, Альберт Чочанов взводугар, анаан тиийдэ. Кинини кытта үөрэх управлениетын салайааччыта Федор Федорович Ушканов, СЖО кылаабынай испсэлииһэ Игорь Викторович Попов, СӨ Москва куоракка бастайааннай Представительствотын каадырын управлениетын салайааччыта Давид Архан барса сырыттылар.

Араас наадалаах малысалы, сэби-сэбиргэли илдьэн, дойдуларыттан илдьэ кэлбит сылаас тыыннарын, алгыс тылларын тиэрдэн,

уолаттар олус үөрдүлэр, санаалара бөҕөргөтө. Аҕа дойдубутун көмүскүү сылдьар биир дойдулаахтарбытыгар бу курдук түмсүүлээхтик, күргүөмнээхтик күүс-көмө буолар кэммит кэлбит эбит.

Биһиги, аймахтара, чугас дьонноро Иннокентьев Алексей Михайловичка, Ушканов Федор Федоровичка, Попов Игорь Викторовичка, Давид Архаҥҥа, СӨ Москва куоракка бастайааннай Представительствотыгар барҕа махталбытын этэбит. Эһиэхэ дьолусоргуну, күн сиригэр баар үчүгэйи-үтүөнү, чэгиэн доруобуйаны, айымныылаах, таһаарыылаах үлэни баҕарабыт.

Күндээдэттэн Дмитриевтар дьиэ кэргэттэрэ уонна Ньурба улууһуттан быстах хомуурга барбыт дьоннор төрөппүттэрэ, аймахтара, чугас дьонноро.

– СИА иһитиннэрэр –

Саха сириттэн анал байыаннай дьаһал кыттыылаахтарын тыраныспар нолуогуттан босхолуохтара

Ил Дархан Айсен Николаев анал байыаннай дьаһал кыттыылаахтарын өйүүр саҥа миэрэни көҕүлээтэ — 2022 сыллааҕы тыраныспар нолуогуттан босхолоохун.

«Тыраныспар бары көрүҥэр көрүллэрин сорудахтаатым. Техника байыаннай дьаһалга кыттааччы аатыгар сурулла сылдьар буолуохтаах. Тустаахтар нолуок уорганыгар сайабылыанньа биэриилэриттэн босхолуур тутуһар «проактивнай» эрэһиими үлэлэтэри эттим», - диэтэ Айсен Николаев.

Онон, сокуон ылыллар түбэлтэтигэр, СВО кыттыылааҕа «автоматически» тыраныспар нолуогуттан босхолонор.

Сокуон бырайыага Ил Түмэҥҥэ киириэҕэ.

– В республике –

В Якутии завершены основные мероприятия частичной мобилизации

Основные мероприятия частичной мобилизации в Якутии завершены.

Об этом 24 октября на брифинге сообщил Военный комиссар республики Александр Авдонин.

«Военные комиссариаты городов и улусов республики будут продолжать работу по возвращению граждан, которые имеют законные основания на отсрочку от мобилизации. Таких граждан мы будем отзывать, возвращать в места проживания», - сообщил Авдонин.

По словам Военного комиссара республики, для того, чтобы поддерживать укомплектованность Вооруженных Сил военкоматы будут дополнительно выдавать повестки гражданам и направлять их на службу взамен возвращенных.

«Основная работа сейчас ведется с гражданами, которые в добровольном порядке хотят поступить на военную службу по мобилизации. Таких у нас сейчас очень много», - отметил Александр Авдонин. По мнению Военного комиссара, большое количество добровольцев позволит справится с заменой граждан, возвращаемых домой.

«Возможно, дополнительное количество повесток гражданам, которые будут призываться в обязательном порядке, будет минимальным», - сказал Военный комиссар республики Александ Авдонин.

Пресс-служба Главы РС(Я) и Правительства РС(Я).

– Ил Дархан нэдиэлэтэ –

Айсен Николаев үлэтин сүрүн түгэннэрэ

Алтынньы 17 күнэ. Ил Дархан Айсен Николаев уонна Альфа-Баан дириэктэрдэрин сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Олег Сысуев өрөспүүбүлүкэ социальнай уонна экэнэмиичэскэй сайдыытыгар туһуламмыт сөбүлэһиигэ илии баттаатылар. Бииргэ үлэлээһин инвестиционнай бырайыактары олоххо киллэриигэ, ону тэҥэ хотугу улуустарга таһаҕаһы таһыыга, олорор дьиэни тутууга, коммунальнай хаһаайыстыба сайдыытыгар судаарыстыба мэктиэтинэн сорудахтары толорор эрэгийиэн тэрилтэлэригэр көдьүүстээх буолуоҕа. Орто уонна дьоҕус урбааны өйөөһүҥҥэ, баан аныгы технологияларын туһаныыга үлэ ыытыллыаҕа.

Алтынньы 17 күнэ. Айсен Николаев Москва уобалаһыгар байыаннай госпитальга эмтэнэр, баҕа өттүлэринэн байыаннай сулууспаҕа сылдьар "Боотур" этэрээт байыастарын кытта көрүстэ. Ил Дархан өрөспүүбүлүкэ олохтоохторо дойду көмүскэлигэр туруммут биир дойдулаахтарынан киэн тутталлар диэтэ. Хамандыырдара Саха сирин этэрээтэ туруоруллубут соругу 100 бырыһыан толорорун туһунан эппитин бэлиэтээтэ. Эмтэнии, реабилитация боппуруостара быһаарыллыахтара, дьиэ кэргэттэригэр социальнай өйөбүл оҥоһуллуоҕа диэн эттэ.

Байыастар киирсиилэр ыараханнарын, утарылаһааччылар өттүлэригэр омук байыаннай техникатынан сэбилэммит 50 дойдуттан наймыламмыт хомуур баарын туһунан кэпсээтилэр. Бойобуой уопуттарыгар олоҕуран материальнай-техническэй хааччыйыыга, байыаннай бэлэми аахыыга бэйэлэрин санааларын эттилэр. Ил Дархан дойдуларын аһын тириэртэ, эмтиир быраастары кытта көрүстэ.

Алтынньы 18 күнэ. Донецкай Норуодунай Өрөспүүбүлүкэ Бырабыытыластыбатын бэрэссэдээтэлэ Виталий Хоценко Саха сириттэн ИТ-эйгэ сайдыытыгар үөрэнэр тоҕоостоҕун туһунан Ил Дархан Кировскай куораты чөлүгэр түһэрии үлэтин бэрэбиэркэлиир кэмигэр эппитэ. Айсен Николаев өрөспүүбүлүкэ специалистарын көмөтүнэн эһиил Кировскайга аныгы ИТ-киин оҥоһуллуоҕа диэн бэлиэтээтэ. Донбасс култууратын эбийиэктэригэр киинэ көрдөрүүнү тэрийиигэ Саха сирин уопутун туһаныахтара.

Алтынньы 18 күнэ. Өрөспүүбүлүкэ социальнай-экэнэмиичэскэй сайдыытын, эрэгийиэн бүддьүөтэ 2022 сыл 9 ыйын түмүгүнэн туолуутун туһунан Ил Дархан дойду үбүн миниистирэ Антон Силуановы кытта ырытта. Уһук Илин эрэгийиэннэригэр бүддьүөт хааччыллыытын тэҥнээһиҥҥэ дотация кээмэйэ 2023 сылга 2022 сыллааҕы таһымынан хаалбытын бэлиэтээтэ. Айсен Николаев сүрүн соругунан үлэ миэстэтин хаалларыы, биирдиилээн социальнай көмүскэллээх категорияларга киирсэр дьону, ол иһигэр байыаннай сулууспалаахтар дьиэ кэргэттэрин өйөөһүн буоларын туһунан эттэ.

Алтынньы 19 күнэ. Ил Дархан "Россия 24" ханаалга "Саха" ГТРК быһа эфиригэр өрөспүүбүлүкэ олохтоохторун ыйытыыларыгар хоруйдаата. Байыаннай сулууспаҕа сылдьар хас биирдии киһи дьиэ кэргэнэ муниципальнай тэриллиилэргэ, министиэристибэлэргэ, биэдэмистибэлэргэ тус сыһыарыллыахтара. Ити кинилэргэ көмөнү суһаллык оҥорууну хааччыйыаҕа. Эрэгийиэн көмөтүн таһынан нэһилиэктэр, улуустар уонна куорат уокуруктара бэйэлэрэ итинник ыалларга туһуламмыт өйөбүл миэрэлэрин ылыныахтаахтарын Ил Дархан бэлиэтээтэ. Өрөспүүбүлүкэ салалтата анал байыаннай эппэрээссийэ ыытыллар сиригэр баар биир дойдулаахтарбыт сулууспалыыр байыаннай чаастарын кытта ыкса сибээс олохтуоҕа, миэстэтигэр ирдэнэр көмөнү оҥоруоҕа.

Маны тэҥэ соторутааҕыта саҕаламмыт Жатайга "Точка будущего" аныгы үөрэх комплексын тутуу бырайыагын суолтатыгар тохтоото. "Саҥа дьиэ" чаһынай аһымал пуонда үбүгэр тутуллар. Айсен Николаев 2019 сыл балаҕан ыйыгар Иркутскайга бастакы итинник комплекс арыллыытыгар сылдьан, үөрэнэргэ, олорорго уонна дьоҕуру сайыннарарга туох баар усулуобуйа барыта тэриллибититтэн сөхпүтүн кэпсээтэ. Оҕону иитэр ыалларга олорор дьиэлэр кытта тутуллубуттар. Оҕолор босхо үөрэнэллэр, үөрэнээччи уопсай ахсааныттан 15 %-тан итэҕэһэ суох - иитэр ыаллар оҕолоро уонна доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолор.

Алтынньы 19 күнэ. Саха сирин "Арассыыйа - мин историям" история паарката бу сыл бүтүөр диэри федеральнай грант чэрчитинэн быстаапка тэрийиигэ анаммыт аныгы тэрили ылыаҕа. Ол туһунан Ил Дархан Айсен Николаев уонна гуманитарнай бырайыактар пуондаларын дириэктэрэ Иван Есин кэпсэттилэр. Дьокуускайга история паарката тэриллибитэ биэс сыл устата эрэгийиэн биир сүрүн култуурунай-сырдатар киининэн буолбут. 430 тыһыынчаттан тахса киһи 345 үөрэтэр-сырдатар тэрээһиҥҥэ кыттыбыт.

Алтынньы 19 күнэ. Өрөспүүбүлүкэҕэ национальнай бырайыак чэрчитинэн оҥоһуллар эбийиэктэр болдьох быһыытынан тутуллалларын туһунан анал мунньахха этилиннэ. Ил Дархан тутуу болдьоҕун хойутатыыга тус эппиэтинэс сүктэриллэрин туһунан Бырабыыталыстыба чилиэннэригэр уонна анал биэдимэстибэлэр салайааччыларыгар туһаайан санатта. Айсен Николаев "Куттала суох хаачыстыбалаах суоллар" уонна "Хаарбах дьиэттэн көһөрүү" бырайыактарынан үлэ күүскэ барар диэн эттэ.

Ол эрээри "Тыа сирин биир кэлимник сайыннарыы" судаарыстыбаннай бырагыраананан сорох эбийиэктэри тутууга бытаарыы баарын бэлиэтээтэ. Уталыппакка түргэнник быһаарыы ылынан, үлэни тэтимирдэргэ ыйда.

Алтынньы 20 күнэ. Дойду Бэрэсидьиэнин эрэгийиэннэргэ дьаһалынан Саха сиригэр уопсастыбаннай миэстэлэргэ уонна инфраструктура эбийиэктэригэр куттал суох буолуутун хааччыйар миэрэлэри күүһүрдүөхтэрэ. Бу үлэни сүрүннүүргэ Ил Дархан Айсен Николаев салайааччылаах анал ыстаап тэрилиннэ. Ыстаап туох куттал суохуурун кэтээн көрөн, онно бэлэмнэниини ыытыаҕа.

Алтынньы 20 күнэ. Айсен Николаев өрөспүүбүлүкэҕэ халаан уутун уонна тыа баһаарын сезонун түмүгүн таһаарда. Кэнники сылларга тыа баһаарын бохсууга быйыл бастыҥ көрдөрүү ситиһилиннэ. Ааспыт сыллааҕар үс төгүл аҕыйах ахсааннаах баһаар иэнэ 14 төгүл аҕыйах. Онуоха дойду Бэрэсидьиэнин тус дьаһалынан ылыллыбыт миэрэлэр төһүү күүс буоллулар.

Ил Дархан эппиэттээх биэдэмистибэлэр көдьүүстээхтик үлэлээбиттэрин бэлиэтээн туран, кинилэргэ махтанна. Тыа баһаарын бохсууга бастыҥ көрдөрүүлээх улуустарга өрөспүүбүлүкэ бүддьүөтүттэн үбүлээн гусеницалаах тыраахтыры биэриэхтэрэ. Оттон ардах халааныттан эмсэҕэлээбит Үөһээ Дьааҥы уонна Кэбээйи улуустарыгар былаан быһыытынан дьоҥҥо көмө оҥоруу уонна эбийиэктэри чөлүгэр түһэрии үлэтэ толору ыытылынна.

Айсен Николаев кэлэр сылга бэлэмнэнии чэрчитинэн тыа баһаарын умулларыыга үлэлиир исписэлиистэри үөрэтиигэ уонна минерализованнай балаһаны оҥорууга олохтоох бүддьүөттэргэ үбү көрүүгэ болҕомтону ууларга эттэ.

Алтынньы 20 күнэ. Ил Дархан "Арассыыйа билигин" информационнай агенство кэмпириэнсийэтигэр Саха сирэ байыаннай сулууспаҕа сылдьар дьон дьиэ кэргэнигэр өйөбүл оҥорууга уопутун үллэһиннэ. Биһиги өрөспүүбүлүкэбит өрүү түмсүүлээх буолууну, бэйэ-бэйэни өйөһүүнү көрдөрөр диэн эттэ. Хас биирдии байыаннай сулууспалаах дьиэ кэргэнигэр болҕомто, өйөбүл оҥоһулларын туһунан бэлиэтээтэ. Эрэгийиэн маҥнайгыттан Донбасс дьонун өйүүрүн, оттон анал байыаннай эпэрээссийэ саҕаланыыытыттан бойобуой дьайыы кыттыылаахтарыгар, Донбасс олохтоохторугар көмө туһунан кэпсээтэ.

Быстах хомуур саҕаланыаҕыттан байыаннай сулууспалаахтарга уонна кинилэр дьиэ кэргэттэригэр оҥоһуллар дьаһалларга сиһилии тохтоото. Ол иһигэр 200 тыһыынча солкуобай биир кэмнээх көмө төлөбүр, оскуолаларга босхо итии аһылыгынан хааччыйыы, оҕо уһуйааннарыгар төлөбүртэн босхолоохун, устудьуоннарга эбии истипиэндьийэ уонна тус сыаллаах үөрэххэ көһөрүү туһунан.

Айсен Николаев дьону кытта сирэй көрсөн, ханнык кыһалҕа тирээбитин билэр көдьүүстээҕин бэлиэтээтэ. Ол курдук, байыаннай сулууспалаахтар дьиэ кэргэттэрин кытта көрсүһүү түмүгүнэн, дьиэлэрин гаас ситимиигэр холбоохуҥҥа 150 тыһыынча солкуобай көрүллүбүтэ. Москваҕа СӨ Бастайааннай бэрэстэбиитэлистибэтин иһинэн байыаннай сулууспалаахтарга көмө оҥорорго анаан сүрүннүүр киин тэрилиннэ.

Алтынньы 21 күнэ. Ил Дархан Приморскай кыраай байыаннай чаһыгар Саха сириттэн быстах байыаннай хомуурга ыҥырыллыбыт дьону кытары көрүстэ, сулууспалыыр усулуобуйаларын кытта билистэ. Рота командира биир дойдулаахтарбыт бэлэмнээхтэрин, түмсүүлээхтэрин, өрөспүүбүлүкэттэн өйөбүл баарын бэлиэтээтэ.

Айсен Николаев көрсүһүүгэ байыаннай сулууспалаахтар дьиэ кэргэттэригэр оҥоһуллар көмө туһунан кэпсээтэ уонна ол туһунан боппуруостарга эппиэттээтэ. Ил Дархан биир да дьиэ кэргэн болҕомтото суох хаалыа суоҕа диэн эттэ. Туттар малы-салы, аптечкалары, квадрокоптердары, тепловизордары аҕалбытын туттарда. Көмө бары атын байыаннай чаастарга баар биир дойдулаахтарбытыгар тиэрдиллэр диэн эттэ.

Алтынньы 21 күнэ. Айсен Николаев Приморскай кыраай байыаннай чаһыгар өрөспүүбүлүкэттэн ыҥырыллыбыт байыаннай сулууспалаахтар олорор, аһатар усулуобуйаларын бэрэбиэркэлээтэ. Күҥҥэ үстэ аһаталлар. Күннээҕи менюга оҕуруот аһа, фрукта, сибиэһэй эт өрүү баар. Ил Дархан уолаттары кытта кэпсэтэн, астарын сөбүлээбиттэрин, минньигэһин бэлиэтээбиттэрин эттэ. Хаһаарыма соторутааҕыта өрөмүөннэнэн, сырдык, киэҥ. Суунар хоско наадалаҕынан, таҥас сууйар массыынанан, өтүүктүүр тэрилинэн хааччылыбыттар. Өрөбүлгэ баанньыктаналлар. Мэдиссиинэ чааһа, дьарыктанарга тренажер саалата уонна стадион баар.

Алтынньы 22 күнэ. Ил Дархан Приморскай кыраай байыаннай чаастарыгар үлэтин салҕаата. ВДВ туспа биригээдэтигэр сырытта. Айсен Николаев биир дойдулаахтарбытын идэлэрин баһылаабыт, анал байыаннай эпэрээссийэ сиригэр байыаннай дьайыыга сылдьыбыт дьон бэлэмнииллэр диэн эттэ. Хамандыырдар уопуттаахтарын уонна тиийбит уолаттары үчүгэйдик бэлэмнииргэ кыһаллалларын аҕыннна. Бары өттүнэн үчүгэй хааччылыы баарын ыйда. Ил Дархан байыаннай чаастары кытта ыкса бииргэ үлэлээһин салгыы ыытыллыаҕа диэтэ.

Сырыы түмүгүнэн Айсен Николаев дойду оборуонаҕа министиэристибэтэ уонна Уһук Илиҥҥи федеральнай уокурук байыаннай чаһын салалтата байыаннай сулууспалаахтарга бары усулуобуйаны уонна аһынан-үөлүнэн толору хааччыйалларын туһунан бэлиэтээтэ.

Афанасий НОЕВ,
Ил Дархан пресс-сэкирэтээрэ.

– Быстах хомуур –

Биир дойдулаахпыт Юрий Ильинов санаатын үллэстэр

Ньурбаттан Юрий Ильинов быстах хомуурга ыҥырыллан, Уссурийскай куоракка анал байыаннай үөрэҕи барда. Кини төрдө Эдьигээн, 2004 с. күтүөт буолан кэлэн киэҥ Ньурбаны иккис төрөөбүт дойду оҥостубута. Куйаар ситиминэн кинилиин сибээстэһэн, хайдах-туох сылдьалларын туоһуластым.

"Быстах мобилизацияҕа ыҥырыллаат, сарсыныгар Дьокуускайга тиийэн нөҥүө күнүгэр Приморскай кыраай Уссурийскай куоратыгар көппүппүт, - диир Юрий. - Бэйэм суоппар идэлээх буоламмын, автомобильнай батальоҥҥа түбэспитим. Манна сахалар биэспит, ол иһигэр Ньурбаттан иккиэбит уонна Сунтаартан 3 уол баар. Бары бииргэ суулаһан сылдьабыт. Бииргэ сулууспалааччыларбытын кытта үчүгэйдик билистибит-көрүстүбүт, саҥа табаарыстар баар буоллулар. Хааччыллыыбыт үчүгэй, күҥҥэ үстэ аһаталлар.

Бронежилет, таҥас-сап, экипировка биэрбиттэрэ. Дойдубуттан матырыйаалынай көмө быһыытынан, улууспут дьаһалтатыттан 80 тыһ. солк. уонна үлэлээбит тэрилтэбиттэн - "Арыылаах" ХЭТ-тэн 70 тыһ. солк. ыыппыттара кэлэн каартабытыгар түспүтэ. Онон наадабытын барытын хааччынныбыт. Быһах, термос, рация, наколенник, фонарик эҥин ылынныбыт. Бу күннэргэ үөрэхпит бүтэн, Ростовка көтүөхтээхпит. Долгуйабыт эрээри, барыта этэҥҥэ буоларыгар эрэллээхпит".

Хас да хонуктааҕыта Юрий Ильинов чаһын кытта Ростов куоракка көттө.

Геннадий АНТОНОВ.

Инникигэ эрэлбит күүһүрэр

Маар нэһилиэгиттэн үс киһи, ол иһигэр Григорьев Дмитрий байыҥкамааттан бэбиэскэ тутан быстах хомуурга бастакынан ыҥырыллан барбыттара.

Билигин дойдуларыттан тэлэһийэн, байыаннай үөрэҕи бараннар Украина сиригэр тиийэн Ийэ дойдуларын көмүскүү сылдьаллар.

Мобилизацияламмыт биир дойдулаахтарбыт дьиэ кэргэннэригэр араас көмө, өйөбүл оҥоһулла турар.

Ааспыт нэдиэлэҕэ Маарга Ньурбаттан волонтердар тахсан мас хайытыытыгар, сааһылааһыҥҥа көмөлөстүлэр. Бу туһунан Григорьев Дмитрий ийэтэ Николина Николаевна маннык кэпсээтэ:

- Уу нурал олохпутун Украинаҕа буола турар быһыы-майгы аймаата... Анал байыаннай операция туһунан радионан истэрбит, телевизорга көрөр этибит. Биһигини таарыйыа диэн өйгө да суоҕа. Быстах хомуурга бастакынан эмискэ уолбутун илдьэ бараннар, уолуйан хаалбыппыт. Дьиэ кэргэниттэн тэйэ сылдьара ыарахан, билигин эдэр ыаллар икки аҥыы сылдьалларыттан киһи санаата түһэр.

Уолбут Дмитрий Сергеевич Ньурбатааҕы РЭС Маар учаастагар бастаан электромонтерунан, кэлин дуоһунаһа үрдээн маастарынан үлэлии сылдьыбыта. Маастар идэтин баһылыырга 7-8 сыл үөрэниэххэ наада. Улахан кыамталаах уокка үлэлииргэ көҥүллээх үлэһити ыыппыттарыттан, сотору кэминэн тымныы кыһын кэлиэ, уот ситимигэр араас саахаллар син биир баар буолуохтарын туһунан тоҕо санаабатахтарын сөҕө саныыбыт.

Улуустааҕы ыччат бэлиитикэтин управлениетын үлэһиттэрэ тахсаннар маспытын хайытан биэрдилэр. Кинилэри кытта МФЦ исписэлиитэ тахсыбытыгар быстах хомуурга ыҥырыллыбыттар дьиэ кэргэннэригэр анаммыт 200 тыһыынча харчынан көмөҕө документ хомуйан туттардыбыт.

Олохтоох дьаһалтабыт туох көмөҕө наадыйарбытын кыбыстыбакка этэн иһэрбитигэр этиилэрэ санаабытын көтөҕөр, инникигэ эрэлбитин күүһүрдэн махтал тылларын дьиэ кэргэммит аатыттан тиэрдэбит.

Ийэ дойдуларын көмүскүү барбыт хорсун-хоодуот уолаттарбыт, ыччаттарбыт бары эргиллэн кэлэллэригэр биир дойдулаахтара эрэнэ күүтэллэр.

Антонина СЕМЕНОВА.

ЗДРАВООХРАНЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНЫЕ ПРОЕКТЫ РОССИИ

– "Доруобуйа" нацбырайыак –

Сайдар тосхолу тутуһан

Хас биирдиибит психическэй туруга доруобуйабытыгар быһаччы дьайар, ол иһин наука психогигиена диэн өйдөбүлү киллэрдэҕэ. Өскө урут гигиена диэни сыччах эти-сиини ыраастык-чэбэрдик туттан сылдьарга сыһыарбыт эбит буоллахпытына билиҥҥинэн өйбүт-санаабыт чөлөрүйүөхтээх, куһаҕаны биттэниэ суохтаахпыт, мөкүнү көрдөөн түбүгүрүүнү, сүөм түһүүнү, ордугурҕааһыны киэр үүрүөхтээхпит, сырдыгы саныахтаахпыт, үтүөнү ыҥырыахтаахпыт.

Оччотугар психическэй доруобуйабыт туспар аакка барар уонна киһи ис-тас уорганнарын үлэлэрэ мэктиэтигэр, швейцарскай чаһыга холоонноох буолаллар. Кистэммэт, коронавирус пандемията Covid-19 нэһилиэннэҥ психическэй доруобуйатыгар охсуулаахтык ааспыта - хааччахтааһыннар, өлүү-сүтүү, экономика мөлтөөһүнэ о.д.а. үчүгэйинэн дьайбатахтара. Аны туран суодал ыарыы мөлтөөбүтүн кэннэ аан дойдутааҕы балаһыанньа уустугурда, инньэ гынан тыҥаахыннаах субуоккалар психикаҕа, психологияҕа дьайыылара күүһүрэр.

Онон бу боростуойа суох кэмнэргэ психогигиенаҕа улахан болҕомтону уурарбыт наада буолла. Ис киилбит бөҕө туруктаннаҕына, бигэ тутулуктаннаҕына хайа баҕарар моһоллору-ыарахаттары аахарбыт чуолкай. Санаа туохтааҕар да күүстээх, ыалдьыбат туһугар бэйэбит эмиэ кыһалла сатыахтаахпыт, психогигиена ньымаларын туһанан, биллэн турар, дьаҥ-дьаһах, ыарыы кимтэн да көҥүл ылбат, ол да буоллар диэххэ...

OTSUCARE SAMA DESU

диэн дьоппуон тылыттан тылбааһа "Биһиги туспутугар кыһаллан сылайаҕыт, онон махтал улахана" диэн. Биһиги маны бэйэбит үрүҥ халааттаах аанньалларбытыгар аныаҕыҥ, кырдьыга күү аайы кинилэргэ махтанартан ончу соло буолбаппыт диэтэххэ - омуннааһын. Хомойуох иһин ардыгар, көрөр-билэр ыырбыт кэҥээн омуктарга оннук, Москваҕа маннык үһү диэн тэҥнэбили өрө тутарбыт мэлдьэһиллибэт. Баары баарынан этиэххэ: доруобуйа харыстабылыгар биһиэхэ билигин даҕаны итэҕэсбыһаҕас хайдах суох буолуой, баар бөҕө буоллаҕа.

Ити да үрдүнэн Арассыыйа. о.и. Саха сирин медицината доруобуйа харыстабылын үгүс хайысхаларыгар саамай үрдүк стандартарга эппиэттэһэриттэн үөрүөх эрэ тустаахпыт. Холобур, өрөспүүбүлүкэтээҕи Национальнай медкиин, кардиология киинэ, тутулла турар онкология балыыһата о.д.а. ааттыахха.

Оттон биһиэхэ, оройуоммут иһигэр медицинскэй өҥөлөрү оҥоруу туруга уонна хаачыстыбата хайдаҕын билиэн баҕалаах элбэх. Урутаан эттэххэ, Ньурбатааҕы киин балыыһа СӨ Доруобуйа харыстабылын министиэристибэтигэр каадырдарынан хаачыллыыга, инновация көрүҥнэрин киллэриигэ, тус аналлаах клиникалары кытта бииргэ үлэлээһиҥҥэ о.д.а. үчүгэйдэр ахсааннарыгар киирсэр.

Наталья Павлова: Нацбырайыакка үлэ уостубат

Оройуоннааҕы киин балыыһа кылаабынай бырааһа Н.Н. Павловалыын кэпсэтиини эһиги болҕомтоҕутугар таһаарабыт.

- Наталья Николаевна, иэҕэ-чуоҕа суох эттэххэ биһиэхэ эрэ буолбакка сорох регионнарга эмчиттэр тиийбэттэрэ улахан кыһалҕаҕа кубулуйда. Ол иһин балыыһа салалталара саайтка киирэннэр быраастары, фельдшердэри көрдөөн эбии ноҕорууска сүгэллэр, буллахтарына үөрүү. Оройуоммутугар балаһыанньа хайдаҕый?

- Ньурбаҕа быраастарынан хаччыллыыбыт 80-ча бырыһыан, бу үчүгэй көрдөрүүлэр истэригэр киирсэр. Бу кэмҥэ 35 быраас тиргиччи үлэлииллэр, соторунан эбии биир быраас-лаборант клиэхтээх. Санаттахха, улууска доруобуйа харыстабылыгар бырагыраама үлэлээбитэ улаханнык туһалаата уонна Киин балыыһа каадырдары олохсутарга орто уонна уһун болдьохтоох тосхоллору оҥорбута көдьүүстээҕин көрдөрдө.

Ол курдук ординатураҕа үөрэммит анестизиолог, терапевт, стоматолог кэллилэр. Биһиги оройуоммут улахан, онон 3 анестизиологтанныбыт, аны туран оҕо хирургията олус актуальнай, боппуруос бэбиэскэттэн уһулунна. Үөһэ психическэй доруобуйа туһунан кэпсэппиппит, ситэрэн эттэххэ биһиэхэ клиническэй психолог баар. Сорох сирдэргэ психиатр-наркологтар тиийбэттэр. Киин балыыһаҕа иккиэлэр, Туваттан уопуттаах исписэлиис кэллэ.

Төһө да 3 кардиологтаахпыт үрдүнэн билигин эбии биир исписэлиискэ наадыйабыт. Үлэһиттэрбит хамнастара достойнай, олорор дьиэлэригэр куортам аҥарын төлүүбүт, үлэлииргэ табыгастаах усулуобуйаны тэрийэбит.

Хаҥаласка терапевт быраас кэлэн үлэтин саҕалаата, Үөдэй фельдшерэ оҕо көрөр уоппускаҕа олорорунан Хаҥаластан баран быраас көрөр. Билигин Чуукаарга быстах кэмнээх быраас вакансията баар (кини - уоппускаҕа), оттон Дьаархан фельдшерэ нэһилиэк баһылыгынан талыллан проблема үөскүү сылдьыбыта. Ити да буоллар ол кыһалҕа туоратыллар, сэтинньи ыйга фельдшер кэлэрин кэтэһэбит.

Н.Н.Павлова.

"Доруобуйа" национальнай бырайыак олус туһалааҕын биһиги тус бэйэбит эрэ буолбакка нэһилиэнньэ биһирээбитэ ордук улахан суолталаах. Чопчулаатахха, "Земский доктор" уонна "Земский фельдшер" бырагыраамаларынан үлэһиттэр кэлиилэрэ көхтөннө. Маны таһынан медоборудованиеларынан хаччыллыы тупса турар, материальнай-техническэй базаҕа эмиэ.

Күндээдэҕэ врачебнай амбулатория тутулла турар, иһинээҕи үлэлэр хааллылар, Хатыыга саҥа ФАП кииртин билэҕин. Тыа нэһилиэктэрин "Суһал көмө" массыынатынан хаачыйыы былаан быһыытынан иһэр: Хорулаҕа, Маарга, Хаҥаласка саҥа "03" сүүрэр, аны Хатыҥ Сыһыы уочарата кэлиэҕэ. Үлэҕэ итэҕэс-быһаҕас син биир баар буолааччы, холобур эминэн-томунан хаачыллыыга ыйытыктар киирээччилэр. Биири этиэм: ол биһиги көтүмэх-дьалаҕай сыһыаммытыттан тахсыбат, манна кэккэ биричиинэлэринэн хойутааһыннар тахсаллар.

- Онус сылын үлэлии турар оройуоннар икки ардыларынааҕы бастакы көмөҥү оҥорор сосудистай отделение туһунан элбэх махтал тыла этиллэр, кини өссө кэҥиэн сөп дуо?

- Билиҥҥи туругунан - суох. Кырдьыга, бу отделениеҕа пост-инфаркт, пост-инсульт кэнниттэн таһымнаах көмө оҥоһуллар. Онон дьон наадыйыыта улахан. Билэриҥ курдук СӨ-гэр сүрэх-тымыр ыарыылларыгар инсульт иккис миэстэни ылар, тарҕаныытынан. Сыллата тыһыынчаттан тахса киһи ыалдьар, сорохторо сытар ыарыһах буолаллар, сорохторо саҥарбат, истибэт, көрбөт да буолаллар, отут бырыһыаннар урукку олохторугар төннөллөр.

Инфаркт, инсульт үксүн саастаахтары булар, кэлин эдэр дьоҥҥо эмиэ биллэр буолла. Ыалдьыбат туһугар харыстанар миэрэлэри тутуһар ордук - диспансеризацияны кэмигэр ааһыы, хаан баттааһынын, саахары, холестерины кээмэйдэнии, чөл олоҕу тутуһуу о.д.а. Наука этэринэн, инфаркт уонна инсульт киһи хайа эрэ уоргана - сүрэх, бүөр о.д.а. өр кэмҥэ көрдөрүллүбэккэ сырыттахтарына буулуур.

Биһиги отделениебытыгар тымырга баар тромбаны уулларан суох оҥорор ньыма баар, онон ыарыһахтар укуол да ыла сытан өрүттэн бараллар, аны туран эбии реабилитациялыыр тэрил кэллэ.

- Наталья Николаевна, бүтүн планета иннигэр иһэбит диэбэппит, ол да буоллар бүөр ыарыылаахтар гемодиализнай отделение аһыллар үһү диэн сүргэлэрэ көтөҕүллэр, бу төһө оруннааҕый?

- Үүнэр сылтан отделение аһыллыаҕа, дьиэтин буллубут, аны өрөмүөн үлэтэ барыаҕа. Дьокуускайга "Аныгы нефрология уонна диализ киинэ" диэн ХЭТ клиникатын (гендир. - М.Н. Бурцева) бииргэ үлэлээн оройуоннар икки ардыларынааҕы отделениены аһар буоллубут, Бүлүү өрүс умнаһын улуустара эмтэниэхтэрэ. Гемодиализ оҥоруу өҥөтө ОМС линиятынан барар, онон босхо буолар.

Биһиэхэ отделение аһылыннаҕына ыарыһахтарбыт абыраныахтара, Дьокуускайга кэлии-барыы, квартира арендата иҥин тохтуохтара, ол иһин кыһаллабыт. Бу ый бүтүүтүгэр дуогабар быһыытынан Дьокуускайтан нефролог-быраас кэлэн көрүөҕэ, маҥнайгы уочаракка "группа риска" араҥа туруоҕа. Ньурбаҕа тоҕо нефролог суоҕуй диэтэххэ штатнай единица нэһилиэнньэ ахсааныттан көрүллэр, биһиэнэ хапсыбат.

- Ааспыт ыйга өрөспүүбүлүкэтээҕи офтальмология клиническэй балыыһатын биригээдэтэ кэлэн көрөттөөн нэһилиэнньэ саастаах араҥата махтаныан махтанна, омуннаатахха харахтан сыыһы ылларбыттыы туруктанна. Эһиги ыҥырыыгытынан кэллилэр дуу, эбэтэр...

- Бу СӨ Доруобуйа харыстабылын министиэристибэтин былааннаах десана. Дьэ кырдьык, улахан туһалаах сырыы буолла, бу иннигэр быйыл саас эмиэ биригээдэ үлэлээбитэ. Күһүҥҥү десант уратыта кини КАМАЗ базатыгар хараҕы эмтиир оборудованиелааҕар сытар. Холобур, эһиэхэ Хатыҥ Сыһыыга 43 киһи көрдөрбүтэ. Эмптом анаттарбыта, 3 киһи катарактатын, биир киһи глаукоматын операциялаппыта. Куоракка, Үөһээ Бүлүүгэ көрдөрбүттэр, операцияламмыттар элбэхтэр, дьон махтанара оруннаах. Эбэн бэлиэтиэм: Ньурба к. икки офтальмолог-быраастаахпыт - биирэ улахан дьону. Атына - оҕолору көрөллөрэмтииллэр.

...Чахчы үчүгэй ис тутуллаах кэпсэтии таҕыста, оройуон эмчиттэрэ биһиги туспутугар хайдах курдук кыһаллалларын өссө төгүл итэҕэйдибит. Оттон бэйэбит кинилэри харыстыыр уонна кинилэргэ көмөлөһөр сыалтан психогигиенабытын көрүнүөххэ, ыарыыттан сэрэнэр миэрэлэри тутуһуохха, буортулаах дьаллыктартан тэйэ сатыахха уонна үчүгэйи үксэтиэххэ, кэскиллээҕи түстүөххэ.

Афанасий ИВАНОВ.

– Норуот күүһэ – көмүөл күүһэ –

Хаҥалас ийэлэрэ таҥас тиктилэр

Дойдубутугар буола турар билиҥҥи уустук балаһыанньа хас биирдиибитин долгутар. Өрөспүүбүлүкэ бары улуустарыгар байыаннай дьайыыларга сылдьар эр дьоммутугар, уолаттарбытыгар эминэн, таҥаһынан гуманитарнай көмөҥү оҥоруу салҕанан бара турар.

Алтынньы 19 күнүгэр Хаҥалас нэһилиэгин ийэлэрэ бары биир санаанан салайтаран, быстах байыаннай хомуурга ыҥырыллыбыт дьоммутугар, биир дойдулаахтарбытыгар анаан сылгы сиэлэ истээх угунньук (стелька) уонна балаклава - төбөҕө кэтэр бэргэһэ түргэнник хомуллан тигэн бэлэмнээтилэр. Бу тэрээһини "Алгыс" нэһилиэк дьахталларын түмсүүтэ көҕүлээн ыытта. Түмсүү салайааччыта, РФ уопсай үөрэхтээһинин бочуоттаах үлэһитэ Антонова Елизавета Петровна, общественник Васильева А.П., "Тойук" НАДьиэтин уус уран салайааччыта Винокурова В.Ю. буолан бу волонтерскай хамсааһыны ийэлэргэ ыытар сыаллаах Ньурбаҕа култуура департаменыгар үлэлии олорор Трофимова Наталия Федотовнаҕа сылгы сиэллээх киирэн, маастар-кылааска сылдьан үөрэнэн тахсыбыттара.

Хаҥалас нэһилиэгин дьахталларын түмсүүтүн уһун кэмҥэ салайан кэлбит Елизавета Петровна санаатын маннык үллэстэр: "Алтынньы 18 күнүгэр 3 буолан киирэн, байыаннай дьайыыларга сылдьар эр дьоммутугар ичигэс таҥас-сап тигэн ыытар баҕа санаалаах Ньурбаҕа киирэн балаклава, стелька тигиитигэр култуура департаменын үлэһитэ Наталия Федотовнаттан маастар-кылаас ылан таҕыстыбыт, соҕотоҕун иистэнэ олорор эбит. Ол быыһыгар Уус Дьааҥыттан төрүттээх, түргэн туттуулаах эбээ киирэн эмиэ көрдөрдө. Бэйэм эдьиийим Клавдия Петровна эмиэ кэлсэн, көрөн-истэн матырыйаал ылан, бу күннэргэ тигиитин саҕалаабыт.

Салгыы Ньурба куорат Дьахталларын түмсүүтүгэр сылдьан Ньурба дьиҥнээх патриота Галина Дмитриевна Федороваттан балаклава тигэргэ флис материалын бэриһиннэрдибит. Кинилэр 4 буолан үлэлии олороллор эбит. Рюкзак толору таҥас тиктиттэр, туох суоҕуй диэбит курдук. Бэйэм баҕам сиэпкэ укта сылдьар ламинаттаммыт алгыс тылларын оҥотторуохпун баҕарабын," - диэтэ.

Нэһилиэк дьахталларын, ийэлэрин сүрэхтэрин баҕатынан, сылаас илиилэринэн, үтүө санааларынан бүгүн тикпит таҥастара хомуурга барбыт дьоммутугар көмө буолан, этэҥҥэ эрэ сылдьалларын түстээтин. Тигиллибит таҥастары улуустааҕы пуунҥа киллэрэн туттарыахтара.

Мария НИКОЛАЕВА, библиотекарь.

– Ноурот көҕүлээһинин сыла –

Сүлэ нэһилиэгэ ППМИ-ны биһириир

"Суол - сайдыы төрдө" диэн мээнэҕэ эппэттэр. Сүлэ нэһилиэгин иһинээҕи суоллар сылын аайы оҥоһуллан, өссө аспаалланан тупсан эрэллэриттэн да көрүөххэ сөп. Өр сылларга нэһилиэккэ баһылыктаан олорбут Лугинов В.Ф. толкуйдаммыт былааннарынан, оройуон баһылыга Иннокентьев А.М. өйөөһүнүнэн нэһилиэккэ элбэх үлэлэр бараллар.

Быйылгы үлэлэри кэпсиир буоллахха, олохтоох нэһилиэнньэ көҕүлээһинин өйүүр бырагыраама чэрчитинэн "Качанка" микрооройуон суолун өрөмүөнэ ыытылынна. Бу бырайыагы көмүскээһиҥҥэ нэһилиэк олохтоохторо, урбаанныт Андреев Г.Г., "Сиибиктэ" КФХ (сал. Иванова Л.), Сүлэ ОПЖКХ (Афанасьева Р.Н.) утары үбүлээһини оҥороннор куонкуруска хапсыбыппыт. Уулуссаны бэдэрээтчит ИП Бияков А.О. үтүө суобастаахтык ылсыһан гравийдаан, дэхсилээн оҥордо.

Эһиилги 2023 сыл ППМИ бырагыраматыгар ханнык бырайыагынан киирсэргэ бэлэмнэнэн, нэһилиэнньэ санаатын үөрэтэн көрөр сыалтан, анкета толорторуу ыытылынна. Манна нэһилиэк депутаттара көхтөөх кыттыыны ыллылар.

Бырайыак талыытын нэһилиэнньэ уопсай мунньаҕар дьүүллэһиэхпит.

Тыа сирэ кэлимник сайдыытыгар Сахабыт Өрөспүүбүлүкэтэ олус кэскиллээх бырагыраманы олоххо киллэрэн эбии үбүлээһини көрөллөрүн түмүгэр, нэһилиэктэр баар кыһалҕаларын сыллата аайы туоратан, сайдыыны кытта тэҥҥэ хардыылыыллар.

ППМИ-ны норуот уонна салалта биир сомоҕо буолан хардарыта өйөөн биириргэ үлэлээһиннэрин улахан суолталаах бырагыраамата диэн Сүлэ нэһилиэгин олохтоохторо биһирээтилэр.

М. НИКОЛАЕВА.

Мэҥэдьэк нэһилиэгэ 2023 сыллааҕы ППМИ-га былааннара

Оройуон киниттэн 120 км ыраах сытар нэһилиэккэ суол-иис боппуруоһа - тыын суолталаах. Хайа да нэһилиэккэ буоларын курдук, суол ситимниир улуус киининээн, ыаллыы сытар нэһилиэктэрдиин.

21.08.2021 сылга № 01.-04/1311 - Н "Об утверждении Порядка проведения конкурсного отбора проектов развития общественной инфраструктуры, основанных на местных инициативах, на территории муниципальных образований" Үп министиэристибэтэ бигэргэппит уураах ааҕар олоҕуран алтынньы 12 күнүгэр И.Я. Таҥхаров аатынан культурнай-этнографическай кииҥҥэ олохтоохтор мустан, балаҕан ыйын 11 күнүгэр саҥа талыллыбыт баһылык Леонид Александрович Николаевтыын санаа атастастылар.

Бастатан туран бу балаһыанньаҕа олоҕуран ханнык бырайыак аанан сөбүн ырытыһыы буолла. Саамай сүрүн боппуруоһунан нэһилиэк иһинээҕи суол оҥоһуллара наадалаах ааҕыллыбыт. Салгыы эти-сиини чэбдигирдэргэ спортивнай саалаҕа толору хааччыллыы киириэн баҕаралларын санаттылар уонна сайынын үүнээйи үүннэрэргэ, туттарга водопровод баара буоллар диэн этии киллэрдилэр.

Барытын дьүүллэһэн, ырытан көрөн баран, биир санаанан: нэһилиэк иһинээҕи суоллары оҥорторорго диэҥҥэ бары илиилэрин уунан бигэргэттилэр.

Мэҥэдьэк нэһилиэгин олохтоох дьаһалтата.

Дьиикимдэлэр быһаарыннылар

Дьиикимдэ нэһилиэгэр СӨ Үп Министиэристибэтин олохтоохтор көҕүлээһиннэрин өйүүр бырагыраамаҕа (ППМИ) 2023 с. балаҕан ыйын 29 к. олохтоох нэһилиэнньэ кулууп дьиэҕэ мустан уопсай куоластаахынан тыраахтыр ылыытынан кыттарга быһаарыныы ылыннылар.

Тыраахтыр тыа сиригэр саамай наадалаах тиэхиньикэ буоларын учуоттаан туран биир санааҕа кэллилэр. Оттуур ходуһалар дулҕаларын астарыытыгар, нэһилиэк суолларын көннөрүүтүгэр, олохтоох нэһилиэнньэ күннээҕи кыһалҕатын толуйарга, от-мас тиэйиитигэр да туһаныллар билиҥҥи кэмҥэ наадалаах тиэхиньикэ буолар.

Олохтоох дьаһалта.

Кэмпэндээйигэ туһалаах сырыы

2022 сылга Нь урба улууһугар норуот көҕүлээһинин сылынан биллэриллэн нэһилиэктэртэн элбэх киһи араас бырайыактарынан кытынна. Хаҥалас нэһилиэгэр дьоннор эмиэ көхтөөхтүк кытыннылар.

"Алгыс" дьахталлар түмсүүлэрин бэрэссэдээтэлэ Антонова Елизавета Петровна көҕүлээһининэн НКО "Хомус" нөҥүө туой оҥоһуктарынан дьарыктанарга анаан бырайыак суруйан киллэрбиттэрэ. Ити бырайыакпыт өйөбүлү ылан гончарнай дьыаланан дьарыгырарга аналлаах тэриллэри атыылаһан туруорбуппут. Манна оскуола оҕолорун сэргэ, нэһилиэк араас араҥатын көҕүлүүр сыаллаах үлэни саҕалаатыбыт.

Оҕолор интэриэстэрин тардаары, туой хайдах сиргэ үөскүүрүн, хайдах ылылларын көрдөрөөрү алтынньы 17 күнүгэр В.А. Петрова аатынан кыраайы үөрэтэр түмэл үлэһиттэрэ, 6 үөрэнээччини кытта Сунтаар Кэмпэндээйитигэр баран кэллибит.

Хаҥалас оскуолатын дириэктэрэ Леонид Николаевич көҕүлээн, кэпсэтэн Сунтаардааҕы лицей технология учуутала Николай Васильевич Селляхов уонна мастерскойун үлэһитэ Кирилл Иванович Николаев сирдьиттээх Устьеттан 56 км тэйиччи сытар Кэмпэндээйи сиригэр-уотугар сылдьан кэллибит. Дэриэбинэ таһынан аанар кыра үрэх биэрэгэр кыһыл туой үөскүүр эбит.

Николай Васильевич Кэмпэндээйи нэһилиэгин баһылыгыттан туой ылларбытын көҥүллэппит. Туой олус диринҥэ суох сиргэ сытар эбит. Көһөл өҥнөөх эрээри умайдаҕына мапмаҥан буолар диэн сирдьиппит кэпсээтэ. Оҕолор үөрэ-көтө олус элбэҕэ суох туойу хостоотулар.

Үрэхтэн бэрт чугас туус хостуур собуот баар. Онно кыһыннары тоҥмот туустаах күөл күрүөлэнэн сытар. Николай Васильевич оҕолорго туус собуотун былыргы историятын, бүгүҥҥү үлэтин-хамнаһын билиһиннэрдэ. Туус хайдах быһыылаахтык үөскүүрүн, хостонорун, хомулларын сиһилии кэпсээтэ. Хостоммут туус мап-маҥан бөдөҥ кристаллартан турар эбит. Сайыҥҥы өттүгэр бэлэмнэниллибит техническэй туус олус элбэх улахан куулларга сааһыланан тураллар. Бу туус сүөһү аһылыгар, оту туустуурга, балык тууһуурга туттулар эбит. Аска туттарга анаан оргутан, элбэх технологическай процеһы аһаран бэлэмниллэр эбит.

Манна сылы эргиччи араас уҥуох-сүһүөх ыарыыларын, тымныйыыны эмтиир, сэрэтэр санаторий үлэлиир.

Кэмпэндээйи айылҕа барахсан элбэх сиртэн хостонор баайынан маанылаабыт үтүө дойдута эбит.

Саха Сиригэр соҕотох "Сунтаарцеолит" диэн улахан тэрилтэ собуотун таһыттан көрдүбүт, хайа саҕа өрөһөлөнө сытар цеолиты оҕолорбут да, улахаттар да аан бастаан көрөн олус сөхтүбүт. Цеолит тутууга, олоххо-дьаһахха барытыгар туһалааҕын туһунан элбэҕи биллибит-иһиттибит. Цеолит хостонор карьердаах хайатын бириэмэ ыгым буолан аныгы сырыыга көрүөх буолан тарҕастыбыт. Оҕолор өйдөбүннүк гынан дьиэлэригэр цеолит илдьэ кэллилэр.

Өссө Сунтаар улууһун барытын хааччыйар баай саппаастаах таас чоҕу хостуур карьердаахтар эбит.

Ити курдук биир күҥҥэ аҕыйах чаас иһигэр сылдьан элбэх сонуну иһиттибит-биллибит. Хараҥпытынан көрөн, илиибитинэн тутан олус астынан кэллибит. Бу айаммытын көҥүллээн, кэпсэтэн ыыппыт оскуолабыт дириэктэригэр Леонид Николаевич Васильевка, илдьэ сылдьыбыт эрэллээх суоппарбытыгар Артур Семенович Анисимовка, Сунтаар, Кэмпэндээйи историятыттан элбэҕи кэпсээбит Николай Васильевич Селляховка улахан махталбытын тиэрдэбит.

В.А. Петрова аатынан кыраайы үөрэтэр түмэл.

Хартыскаларга: Кэмпэндээйигэ сырыы түгэннэрэ.

– Ийэ сыла –

Ийэлэри чиэстээтилэр

Ньурба куорат "Кыталык" культуура дыбарыаһыгар Ийэ ыйыгар аналлаах тэрээһини "Ньурба оройуон" МО уонна "Ньурба куорат" МТ дьаһалталара, "Арассыыйа ийэлэрэ" Саха сиринээҕи салаатын Ньурбатааҕы отделениета, Ньурба куорат дьахталларын сэбиэтэ, "Кыталык" культуура дыбарыаһа тэрийэн ыыттылар.

Ньурба куорат уһуйааннара, оройуоннааҕы киин бибилэтиэкэ киэҥ ис хоһоонноох быыстапкалары тэрийдилэр.

Алтынньы ый бүтэһик өрөбүлүгэр Арассыыйа ийэлэрин күнэ бэлиэтэнэр. Быйыл САССР 100 сылынан СӨ Ил Дархана демография сайдыытыгар уонна дьиэ кэргэнгэ улахан болҕомтотун ууран, Саха сиригэр Ийэ сылынан биллэрбитэ.

Тэрээһин "Аар-Айыы" итэҕэлин XI кэрдиистээх алгысчыта, үрдүкү категориялаах норуот эмчитэ, норуоттар икки ардыларынааҕы ЮНЕСКО иһинэн норуоттар мэдиссиинэлэрин магистра, Таркаайы нэһилиэгин бочуоттаах олохтооҕо Алиса Михайловна Иннокентьева Аар алгыһынан арылынна.

Ньурба оройуонугар 22 Герой-ийэлэр баалларыттан ийэҕэ аналлаах тэрээһиҥҥэ Апросимова Светлана Иннокентьевна, Спиридонова Лидия Николаевна уонна Түмүк нэһилиэгиттэн Яковлева Дария Фёдоровна кыттыыны ыллылар.

Улуус баһылыгын бастакы солбуйааччыта Николай Иванович Бурнашев Ийэлэр күннэринэн Герой ийэлэргэ бары үтүөнү, кытаанах доруобуйаны, дьоллоох уһун олоҕу баҕаран туран, тыыннаах сибэкки дьөрбөтүн, төрдүс уонна онтон кэлэр оҕолордоох эдэр ийэлэргэ "Ньурба дьиэ кэргэнэ" ийэ хапытаалын, "Арассыыйа ийэлэрэ" Саха сиринээҕи салаатын Ньурбатааҕы отделениета "Мин Ньурбаҕа төрөөбүтүм" бэлэҕин үөрүүлээх быһыыга-майгыга туттартаата.

Үһүс уонна онтон кэлэр тулаайах хаалбыт оҕолору иитэ ылбыт дьиэ кэргэннэргэ үһүс оҕотун иитэн таһаарбыт, алтыс оҕотун иитэ сылдьар Акана нэһилиэгин олохтоохторугар Иннокентьева Анна Прокопьевнаҕа, Филиппов Алексей Ивановичка, биэс оҕону иитэр Ньурба куорат олохтоохторугар Федора Николаевна, Лука Дмитриевич Михайловтар "Үтүө сүрэх" Махтал суругу, Дьаархан нэһилиэгиттэн биэс оҕону иитэр Акулина Юрьевна, Семён Русланович Григорьевтарга "Ньурба дьиэ кэргэнэ" сэртипикээттэри, өйдөбүнньүк бэлиэлэри туттартаата.

Соторутааҕыта Приморскай кыраайга, Еврейскэй уокурукка быстах хомуурга барбыт уолаттары көрсөн кэлбит Николай Бурнашев мобилизацияҕа сылдьааччылар дойдуларыттан баһыылкалары тутан ийэлэргэ, эдьиийдэргэ истиҥ махталларын тиэрдэллэрин туһунан эттэ. Ньурба оройуонуттан быстах хомуурга барбыт эр дьоннорго, эдэр ыччаттарга анаан ийэлии амарах сыһыанынан гуманитарнай көмөнү оҥорбут "Арассыыйа ийэлэрэ" Бүтүн Арассыыйатааҕы уопсастыбаннай хамсааһын салайааччытыгар Саргылана Петровна Седалищеваҕа, "Арыллыы" түмсүү салайааччытыгар Галина Дмитриевна Фёдорова салайан ыыппыт иистэнньэҥнэригэр улуус баһылыга А.М.Иннокентьев илии баттааһыннаах Махтал суруктары туттартаата. Мустубут дьон "Маладьыастар!" диэн саҥалаах ытыс тыаһынан махталларын биллэрдилэр.

"Ньурба куорат" баһылыга Геннадий Васильевич Игнатьев ийэлэргэ анаан эҕэрдэ тыл эттэ. 11 оҕолоох Герой-ийэҕэ Апросимова Светлана Серафимовнаҕа эҕэрдэ суругу туттарда.

Оройуон уонна куорат дьахталларын сүбэтин аатыттан Майя Олеговна Николаева мустубут ийэлэри, аҕам саастаах эдьиийдэри Ийэлэр күннэринэн эҕэрдэлээтэ.

Тэрээһиҥҥэ кыттыыны ылбыт ыалдьыттар бэйэлэрин санааларын үллэһиннилэр. Түмүк нэһилиэгиттэн төрүттээх 10 оҕолоох *Герой-ийэ Яковлева Дария Фёдоровна*:

- Биһиги дьиэ кэргэн 2006 сыллаахха куоракка көспүппүт. Куоракка "Ньырбакаан" түмсүүгэ сылдьан кэлбит буоллахпына, быйыл дойдубар кэлэн улууһум, дэриэбинэм дьоннорун, күн күбэй ийэлэри, кэрэ куолары кытары түмсүүгэ кыттарбыттан олус үөрдүм-көттүм, астынным. Бэйэм нэһилиэкпэр араас хабааннаах түмсүүлэр баралларын бэлиэтээн этиэхпин баҕардым.

Урукку кэмнэ дьиэ кэргэн ийэтэ уон оҕолонноҕуна бэлиэтэнэр эбит буоллаҕына, билигин олоххо сыһыан уларыйан, эдэр ийэлэргэ эппиэтинэс үөскээн эрэр эбит.

Эдэр ийэлэргэ биири сүбэлиэ этим. Биир оҕонон эрэ муҥурданыманг, икки эрэ гынымаг, үс оҕолоннохчутуна иллээх, биэс оҕолоннохчутуна күүстээх, икки илии толору оҕолоннохчутуна баай киһи буоларгытын өйдөөҥ. Урукку биһиги кэммитигэр ханнык да көмө суох этэ. Билигин оҕо төрөөтөҕүнэ уйгу-быйаг кэлэр. Эппиэтинэстээхтик сыһыаннаһан ыал ийэтэ, аҕата оҕоҕо дьолу биэрэр курдук иитэр-өйдөтөр, көрөр-истэр буоллахтарына, саха омуга тэнийиэхпит, элбиэхпит, үксүөхпүт, - диэн санаатын үллэһиннэ.

Алгысчыт Алиса Михайловна Иннокентьева:

- Бүгүҥҥү үтүө күҥҥэ ийэлэри чиэстээһиҥҥэ байыаннай операцияҕа барбыттарга анаан алгыспар кытыннардым.

Ыал аҕалара, эдэр ыччаттарбыт хомуурга барыахтарыттан Ньурба улууһа бүттүүн бары кыһаллан көмө оҥороллрун истэн киһи сүргэтэ көтөҕүллэр. Орто дойдуга ийэ таптала уол оҕоҕо ордук күүстээх, саамай чугас биир салгын куттаах буолаллар.

Ньурба дьоно-сэргэтэ хомуурга барбыттарга бүттүүн турунан көмө буолбуттарын киһи үөрэкөтө истэр. Бэйэбит оҕолорбутугар, дьоммутугар-сэргэбитигэр этэҥҥэ буолууну буулдьа да, туох да хоппотун курдук, бэйэлэрэ санаалара, куттара бөҕөргүүрүгэр алгыс барда.

Ньурба олохтоохторугар, ийэлэргэ уолан уолаттар хотуулаах, дойдуларыгар кыайыы өрөгөйдөөх, чөл туруктаах төннөллөрүгэр сэрии уота соторуннан бүтэн, ил-эйэ Аан дойдуга олохтоноругар баҕарыам этэ.

Кэнэҕэһин Ньурба улууһа уһуу-тэнийэ турарыгар, эдэр ыал элбииллэригэр баҕа санаабын тиэрдэбин.

Антонина СЕМЕНОВА.

Альбина Лазарева уонна А.Семенова хаартыскалара.

Бэртээхэй кэнсиэр

Ийэ декадатыгар аналлаах алтынньы 22 киэһэтигэр Күндээдэҕэ Норуот айымньытын дьиэтин күүһүнэн туруоруллубут бэртээхэй кэнсиэр буолан ааста.

Барыта саҥа көстүү. Кэнсиэри салайан ыыттылар саҥа учууталлар Потапов Илья Петрович уонна Куприянова Евдокия Яковлевна. Ийэ туһунан араас кэрэ ырыалары толордулар Элла Семенова, Айан Саввинов, Сайыына Уарова, Надежда Габышева, Мария Гагарина, оҕолортон Айсаана, Аман Габышевтар, Эва Иванова. Хомуска оонньоотулар Галя Кондратьева, София Герасимова. Кырачаан дьыссаат иитиллээччилэрэ сыанаҕа тахсан ырыа ыллаан дуораттылар. Гитараҕа үөрэнэр улахан кылаас уолаттара Саввинов Арсен, Никитин Сергей, Яковлев Меркурий, Захаров Радомир салайааччылара Айан Саввиновтыын гитара доҕуһуолунан ыллаатылар. "Арыллыы" бөлөх салайааччыта Николаева Лариса Марковна 6 кылааһын уолаттара ийэ туһунан хоһооннору иэйиилээхтик аахтылар. Сыаҥкаларга Анатолий Петров, Габышева-Варламова Ольга, Айан Саввинов, Борисова Розалия оонньоон күллэрдилэр. Оҕо образцовай үҥкүү ансаамбыла "Кэскил" үҥкүүлэри бэлэхтээтэ. Кырачаан саҥа үҥкүүһүттэр үөрэ-көтө үҥкүүлээтилэр. Эдэр ийэлэр ансаамбыл тэринэн ыллаабыттара дьоннору үөртэ.

Биир үтүө киэһэ дьону үөртэсөхтөртө, астыннарда. Кулууп иһэ лыык курдук симиллэн, биир тыынынан саҥаттан саҥа нүөмэрдэри айхаллаан, ытыс тыаһынан доҕуһуолланна.

Акулина РОМАНОВА.

– Доруобуйа харыстабыла –

"Капитал Медстрахование" – дьоҥҥо кыһамньылаах тэрилтэ

Биһиги биир дойдулаахпыт, уруккута улуустааҕы киин балыыһа кылаабынай бырааһа, *"Капитал Медстрахование" ХЭТ Саха сиринээҕи филиалын салайааччыта Александра Андреева* салайааччылаах тэрилтэ Ньурба дьонугар абыраллаах тэрилтэ буолар. Соторутааҕыта биир идэлээхпит ийэтэ ыараханнык ыалдьан улаханнык ыктарбыт кэмнэригэр Дьокуускай куорат балыыһатын кытта кэпсэтэн улаханнык көмөлөстө. Бу Александра Николаевна биир дойдулаахтарыгар мэлдьи кыһалларын өссө төгүл кэрэһилиир.

Мин бэйэм былырыын саас Дьокуускайга Мед-киинҥэ көрдөрө сылдьан ыарыым баалаан, эмиэ кини кыһамньытынан балыыһаҕа киирэн эмтэммитим. Киһи кэрэхсиирэ - куоракка "Капитал Медстрахование" тэрилтэҕэ үксэ ньурбалар үлэлииллэр, онон биир дойдулаахтарыгар сыһыаннара ордук истиҥ уонна кыһамньылаах буоларын билэн турабын. Ол иһин "Сахамедстрах" хампаанньаттан "Капитал Медстрахованиеҕа" көспүтүм. Арассыыйа үрдүнэн үлэтинэн 3 иһигэр киирэр улахан медицинскэй страховой хампаанньа килийиэнэ буоларым миэхэ олус табыгастаах. Эппинэн-хаммынан билбит дьыалам буоллаҕа. Соторутааҕыта билэр киһим эмиэ "Капитал Медстрахованиеҕа" көстө.

Александра Андреева федеральнай таһымнаах салайааччы - Бүтүн Арассыыйатааҕы страховщиктар сойуустарын Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр медицинскэй страхованиеҕа Боломуочуйалаах бэрэстэбиитэлэ. Онон тыла-өһө даҕаны ылыннарыылаах. Ыарыһах федеральнай клиникаҕа баран эмтэнэригэр көмөлөспүт хас да түгэнин билэбин. Быйыл Саха сириттэн Москваҕа уорган уларытыытыгар эппэрээссийэҕэ квота суох диэн ыарыһаҕы күүттэрэн олорбуттарын Александра Николаевна суһаллык кэпсэтэн, киһи олоҕун быыһаата. Онон судургутук толкуйдаатахпына, бу тэрилтэ килийиэнэ улууспутугар элбээн иһиитэ дьоҥҥо бэйэтигэр ордук үчүгэй.

"Капитал Медстрахование" ХЭТ Ньурба улууһугар бэрэстэбиитэлинэн Ньургуйаана Антонова үлэлиир. Кини Ньурба Антоновкатыттан төрүттээх, идэтинэн - программист. "Росгосстрах" Ньурбатааҕы салаатын ааҕынынан, "Кэскил" оҕо уһуйаныгар сэкиритээринэн үлэлээбит. Быйыл балаҕан ыйын 12 к. "Капитал Медстрахование" ХЭТ Ньурба улууһунааҕы страховой бэрэстэбиитэлинэн анаммыт. Үлэлиир офиһын аадырыһа -Ньурба к. Ст. Васильев уул. 73 №-дээх дьиэтэ.

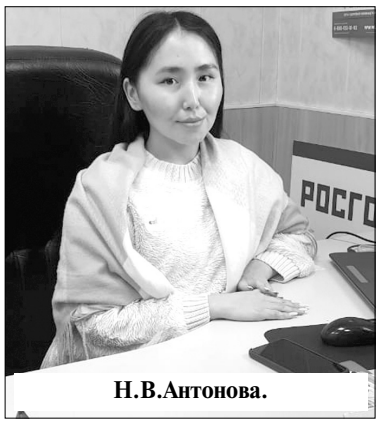

Н.В.Антонова.

А.Н.Андреева.

Страховой бэрэстэбиитэл – дьоҥҥо тус көмөлөһөччү

"Мин иккис таһымнаах страховой бэрэстэбиитэлбин, ол эбэтэр доруобуйа менеджерэ буолабын, - ***диэн кэпсиир Ньургуйаана Васильевна.*** - Дьоҥҥо тус көмөлөһөччүлэрин быһыытынан, доруобуйа харыстабылын эйгэтигэр кинилэр бырааптарын көмүскүүбүн уонна иһитиннэрэр-сүбэлиир үлэни ыытабын. Кинилэрдиин быһа сибээскэ баарбыт.

Дьон кыһалҕата араас. Холобура, дьон босхо анаалыстартан эбэтэр босхо эмтэн аккаастаппыт буоллахтарына, куоракка эппэрээссийэ баралларыгар бырайыастарын төлөбүрэ уһаатаҕына уо.д.а. түбэлтэлэргэ кэлэн сүбэлэтэллэр. Маннык түгэҥҥэ кинилэр кыһалҕаларын быһаарарга миэстэтигэр туһаннаах эмп тэрилтэлэрин кытта ыкса үлэлиибин, Дьокуускайга үөһээҥҥи тэрилтэбэр Колл-центрга эрийэн биллэрэбин.

Хас биирдии түбэлтэ ураты сыһыаны ирдиир, онно булгуччу килийиэн интэриэһин көрөбүт. Ыарыһахха эмтэнэ баралларыгар-кэлэллэригэр бырайыастарын төлөбүрүн уһаппыт буоллахтарына, улуустааҕы киин балыыһаны кытта кэпсэтэн төлөттөрөбүт. Страховкалаах дьоммутугар барытын биллэрэ-кэпсии олоробут, балаһыанньаларын билсэбит. Кинилэр диспансеризацияны аһар кэмнэрэ кэлбит буоллаҕына ол туһунан биллэрии ыытан санатабыт. Нэһилиэктэринэн сылдьан эмиэ билиһиннэрэр-сырдатар үлэни ыытабыт, страховой медицинскэй хампаанньабытыгар киллэртиибит.

Сорох дьон биһиги тэрилтэбитин "Сахамедстрах" хампаанньаттан туох уратылаахтыгый дииллэр. "Капитал Медстрахование" уратыта - Арассыыйа үрдүнэн биир саамай бөдөҥ медицинскэй страховой хампаанньа, кини филиаллара дойду үгүс регионнарыгар үлэлииллэр. Инньэ гынан кини килийиэннэригэр ордук дьайымтыалаах көмөнү оҥорор кыахтаах.

Дьон сылга биирдэ медицинскэй страховой хампаанньатын уларытыан сөп. Страховкалаах дьоммутугар медполиска сыһыарыы быһыытынан каарта уонна буклет биэртэлиибит. Каартасыһыарыы син-биир банковскай каарта курдук кээмэйдээх уонна куйаар-куодтаах буолар. Онно страховкалаах киһи туһунан кылгас сибидиэнньэ (аата-суола, төрөөбүт сыла, күнэ-ыйа) уонна полиһын нүөмэрэ суруллар. Итини кумааҕы полистарын оннугар кумааһынньыкка, пааспардарын иһигэр укта сылдьалларыгар табыгастаах.

Страховой бэрэстэбиитэл үлэтин кытта сэргэ хамсык дьаҥын учуотугар сыһыаннаах үлэни эмиэ толоробут. ОМС территориальнай фондатыттан эрийэн, коронавируснай инфекциянан ыалдьыбыт дьон туһунан, хас киһи дьиэҕэ эмтэнэрин, хас киһи балыыһаҕа сытарын отчуоттаталлар.

"Биһиги хампаанньабытыгар киирэргитигэр ыҥырабыт"

Аны билигин тылы "Капитал Медстрахование" ХЭТ Саха сиринээҕи филиалын салайааччытыгар А.Н.Андрееваҕа биэриэххэ.

"Биһиги тэрилтэбит Арассыыйаҕа 3 бөдөҥ медицинскэй страхование тэрилтэтин иһигэр киирэр, - ***диир Александра Николаевна.*** - Үөһээҥҥи тэрилтэбит Москваҕа баар, гендириэктэрбит - Надежда Гришина. Арассыыйа хас 7-с олохтооҕо биһиги хампаанньабытыгар бэйэтин сокуоннай бырааптарын уонна интэриэһин көмүскэлин итэҕэйэр. Страховкаламмыт дьоммут ахсаана - 22 мөл. тахса. Биһиги девизпит - "доступность, надежность, компетентность". Филиалга барыта 70-ча үлэһиттээхпит, онтон 85%-на - Ньурба дьоно.

2019 с. Москваҕа улахан хамыыһыйа көрүүтүн аһан, сүрүн үлэм таһынан Бүтүн Арассыыйатааҕы страховщиктар сойуустарын Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр медицинскэй страхованиеҕа Боломуочуйалаах бэрэстэбиитэлинэн үлэлии-хамсыы сылдьабын. Саха сиригэр судаарыстыбаннай былаас уонна олохтоох салайыныы уорганнарыгар, тэрилтэлэргэ медицинскэй страхование боппуруостарынан Бүтүн Арассыыйатааҕы страховщиктар сойуустарын аатыттан үлэлэһэбин. Саха сирин олохтоохторуттан миэхэ медицина эйгэтигэр этиилэрин киллэрдэхтэринэ, ону федеральнай таһымҥа тиэрдэбин. Доруобуйа харыстабылыгар өр сылларга үлэлээбит, араас улуустар киин балыыһаларын салайбыт буоламмын, үлэлиирбэр миэхэ чэпчэки.

Холобура, дьоннор балыыһаҕа, поликлиникаҕа кэллэхтэринэ куруубайдык көрсөр буоллахтарына, аны туран диагнозтарын сыыһа туруордахтарына, бырааска приемҥа кыайан киирбэтэхтэринэ эбэтэр атын да боппуруостарынан мин ааппар үҥсүү киллэрэллэр эбэтэр олохтоох бириэмэнэн сарсыарда 9-тан киэһэ 6-ҕа диэри "итии төлөппүөнүнэн" 7 (4112) 25-00-37 эрийэн этэллэр, бэйэлэрин контактарын хаалларалар.

Хас киирбит үҥсүү, сайабылыанньа көрүллэр болдьоҕо тутуһуллуутун күүстээх хонтуруолга тутабын. Сонно страховкалаах дьон бырааптарын көмүскэлигэр информационнай арыаллааһын управлениета үлэлэспитинэн барар. Онтон үлэ күнэ бүттэҕинэ, киэһэ 6 чаастан сарсыарда 9-ка диэри бары киирэр звоноктар үөһээҥҥи тэрилтэбит Москватааҕы федеральнай контакт-киинигэр холбоноллор -8-800-100-81-01.

Түүн уонна субуотаҕа, баскыһыанньаҕа ыалдьыбыт дьоҥҥо "Скорайтан" ураты быыһанар суоллара сабыылаах буолан хаалар. Суһал көмө массыыната кэлбэтэҕинэ эбэтэр ханнык эрэ балыыһаҕа ылбатахтарына федеральнай "итии төлөппүөнүнэн" дьон куттаммакка эрийиэхтэрин наада. Оператордар наһаа үчүгэйдик, эйэҕэстик кэпсэтэллэр. Тоҕо диэтэххэ, бары кэпсэтиилэр суруллаллар, аналлаах солууспа оператордар пациеннары кытта хайдах кэпсэппиттэрин бэрэбиэркэлиир.

Москвалар түүннэри ыарыһахха уталытыллыбат суһал көмө наада түгэнигэр ханнык баҕарар балыыһаҕа, доруобуйа харыстабылын миниистиригэр даҕаны тахсар бырааптаахтар. Оттон ыарыһах балаһыанньата кэм ама, былааннаах медицинскэй көмөҕө наадыйар буоллаҕына сарсыарда 9 ч. маннык звонок биһиэхэ түүн кэлбитэ диэн биһиги контакт-кииммитигэр биэрэлллэр, салгыы биһиги үлэлэһэн барабыт. Онон табыгастаах өрүппүт - биһиги контакт-кииммит суукканы эргиччи үлэлиир.

Доруобуйа - киһи баар-суох баайа, ол иһин дьон доруобуйатын үчүгэйдик көрүнэн, медстрахование тэрилтэлэриттэн хайата ордук диэбитигэр киирэр. Биһиги отой чуолкайдык үлэлиибит. Онон дойдум дьонун отой саарбахтаабакка, эрэллээхтик биһиги хампаанньабытыгар киирэллэригэр ыҥырабыт. Биир дойдулаахтарбытыгар - Ньурбабыт дьонугар көмөлөһө олоробут, көмөлөһүөхпүт даҕаны.

Геннадий АНТОНОВ.

– Саха сиригэр Ийэ сыла –

Ийэлэргэ аналлаах тэрээһиннэр

Быйыл биһиги Сахабыт өрөспүүбүлүкэтигэр улахан суолталаах бэлиэ кэм - Саха АССР 100 сыла уонна ону сэргэ Ийэ сыла буолар. Быйылгы судургута суох сыл Ийэ сылынан биллэриллибитэ барыбытыгар да улахан суолталаах. Тоҕо диэтэр, киһи олоҕор саамай күндү, уйан өйдөбүлэ - Ийэтэ. Бары даҕаны Ийэттэн кэлбиппит, онон ийэлэрбитигэр махталбыт мунура суох.

Чаппандабыт нэһилиэгэр бу сылы көрсө уонна Ньурба оройуонугар ыытыллар Ийэлэр декадаларын чэрчитинэн араас таһымнаах тэрээһиннэр ыытылла тураллар. Декада саҕаланаатын Чаппанда олохтоох администрацията быстах мобилизацияҕа уола ыҥырыллыбытынан соҕотох ийэҕэ Кононова М.Н. уокка оттор маһын киллэрэн биэрдэ, оскуола оҕолоро тимуровскай хамаанда тэринэн киллэриллибит маһы хайытан, саһааннаан көмөлөстүлэр.

Алтынньы 19 күнүгэр аҕам саастаахтар декадаларын түмүктээн уонна Ийэ күнүнэн Ньурбаҕа ДИПИ-гэ (олохтоох дьаһалта, оскуола-саад, балыыһа, кулууп, библиотека) олорор биир дойдулаахтарбытыгар киирэн эҕэрдэ кэнсиэр, оонньуу ыыттыбыт, дойдуларын аһын кэһии гынан киллэрдибит, үөрэ-көтө көрүстүлэр.

"Алгыма" эбээлэр түмсүүлэрэ (сал. Федорова П.Н.) быстах мобилизацияҕа барбыттарга анаан харчы хомуйан туттардылар.

"Дьоҕур" норуот айымньытын үлэһитэ Саргылана Семенова иккис сылын ийэлэр декадаларынан ыытыллар "Тас көрүҥү тупсарыы" бырайыагын салҕаан быйыл спорт саала үлэһитэ Варвара Семенова төрөөбүт күнүнэн, Ньурба куоратыгар "Туймаада" атыыэргиэн рыногар саҥа аһыллыбыт Мария Григорьева үлэлиир "AURUM" кэрэ буолуу салонугар босхо парикмахер, макияж өҥөтүн оҥоттордо. Дьахтар сэбиэтэ, төрөөбүт күнүнэн эҕэрдэлээн бэлэх оҥордубут.

Алтынньы 21 күнүгэр оскуола уонна оҕо уһуйаанын күүстэринэн тэриллибит "Ийэҕэ махтал" диэн улахан эҕэрдэ кэнсиэр буолан ааста. "Дойдум миэнэ Чаппандам" бырайыак иһинэн тэриллибит "Тиинчээн" телестудия, сал. Семенова С.Д. үлэтин саҕалаата. Ол курдук Ийэлэр күннэрин көрсө Ийэ сылынан "Оҕо сүрэҕэ таска", "Ийэ дьоло" диэн кылгас киинэлэри уһулан нэһилиэккэ улахан экраҥҥа таһааран сүрэхтээтилэр. Өссө да салгыы киинэлэр тахсалларын кэтэһэбит.

Алтынньы 22 күнүгэр "Ийэ мичээрэ" диэн Чаппандатааҕы дьахталлар кэмитиэттэрин тэрийиитинэн эдэр ийэлэргэ аналлаах "Саҥа сүүрээн" үс нэһилиэк кыттыылаах тэрээһин ыытылынна. Манна Маар нэһилиэгин эдэр ийэлэрэ Оппудонова М.А. салалтатынан кэлэн кыттыыны ыллылар. Бэйэтин оҥоһуктарын быыстапкатын эдэр ийэ Гуринова Евдокия Владимировна аҕалан көрдөрдө. "Гринвей" бородууксуйатын эдэр ийэ Андреева Тамара Николаевна билиһиннэрдэ, атыылаата уонна бэйэтэ оҥорор минньигэс туортарын атыылаан, эбии дохуот киллэриннэ.

Дьиикимдэттэн медик идэлээх Марина Герасимова сакалаат оҥороохунугар маастар-кылаас, маны сэргэ Кванто ньыматынан ким баҕалаахха биирдиилээн консультация ыытта. Чаппандаттан эдэр ийэ Сияна Николаева бэйэтин оҥоһуктарын быыстапкатын туруоран улахан сэҥээриини ылла.

Эдэр ийэлэр остуол тула олорон инники хайдах үлэлиэххэ, туох саҥа сүүрээннэри киллэриэххэ сөбүн уонна уопут атастаһан үлэлииргэ санаа атастастылар, инники былааннарын торумнастылар. Тэрээһин истиҥник, көхтөөхтүк ааста.

Маны сэргэ Ийэ сылынан "Ийэҕэ махтал" диэн ааттаах сабыс саҥа кинигэни куоракка олорор биир дойдулаахтарбыт Зоя Саввична Бухолова, Раиса Петровна Протопопова Чаппанда нэһилиэгин Сулустаах ийэлэрин сэргэ, элбэх оҕолоох ийэлэри киллэрэн киэҥ, истиҥ ис хоһоонноох кинигэни, дойдуларын ийэлэригэр анаан улахан, туохха да тэҥнэммэт күндү бэлэх оҥорбуттара, биһиэхэ барыбытыгар үрдүк үөрүү.

Кэлэн кыттыыны ылбыт ийэлэрбитигэр махтал буоллун. Баҕарабыт күн сиригэр баар бары үчүгэйи, олоххутугар толору дьолу, кытаанах доруобуйны, куруук бу курдук үөрэ-көтө, эдэрдии эрчимнээх, кыраһыабай сылдьыҥ.

Е.С. ТИМОФЕЕВА.

– Хаһыат страницаларынан. "Ньурба" хаһыат 85 сылын көрсө –

Хаһыаппыт умнуллубат сыллара

Быйыл сэтинньи ыйга "Ньурба" хаһыат 75 сылын туолар. Бу сыллар усталарыгар хаһыат аатын хаста да уларыта сырытта, нууччалыы тылынан эмиэ бэчээттэннэ.

Хаһыат оройуон олоҕун-дьаһаҕын, үлэтин-хамнаһын бары өттүнэн тахсар хамсааһыннарын бириэмэттэн бириэмэтигэр, уталыппакка кэпсээн дьону сырдыкка, кэрэҕэ угуйбута. Хас биирдии ыалга күүтүүлээх ыалдьыт, атас-доҕор буолар аналлаах. Тыа дьонун, олохторун быстыспат сорҕото. Хаһыат хайа күн тэриллиэҕиттэн тыа сиригэр үлэни-хамнаһы тэрийиигэ, көҕүлээһиҥҥэ оруолун чиэстээхтик толорон кэллэ.

Бүгүн биһиэхэ "Ньурба" хаһыакка таһаарылаахтык көмөлөспүт, өй-санаа буолбут сүбэһиппит, элбэх ыстатыйалары суруйбут чугас доҕорбут, педагогическай үлэ ветерана Прокопьев Михаил Яковлевич ыалдьыттыыр.

***

Улууспут хаһыатын бастакы нүөмэрэ "Кыһыл сулус" диэн аатанан 1937 сыл сэтинньи 7 күнүгэр тахсыбыта дэнэр даҕаны ити нүөмэри булбатым. СКБ архыыбыгар "Кыһыл сулус" 1938 с. - 86, 1939 с. - 110, 1940 с. - 105, 1941 с. 99 нүөмэрдэрэ баар.

Хаһыат редакторынан В.А. Анисимов үлэлээбит. Үгүс хаһыаттарга сэрии иннигэр Л. Попов, Л. Васильев, И. Попов, М. Иванов диэн редактор солбуйааччылара илии баттаан таһаарбыттар.

Бастаан тахсарыгар латынныы алфавитынан 800-830 ахсаанынан тахсыбыт. 1939 сылтан 1310-1500 буолбут. Икки балаһанан бэчээттэнэр эбит.

"Кыһыл сулус" 1940 сыл олунньу 15 күнүттэн билиҥҥи алфавитынан бэчээттэнэр, сыаната 5 харчы. Сэрии иннигэр Хорулаттан, Үөдэйтэн, Хаҥаластан, Өҥөлдьөттөн, Ньурба иһиттэн элбэхтик суруйаллара көстөр.

Сэрии сылларыгар

Редакторынан 1941 сыл сэтинньи 20 күнүттэн А.М. Иванов анаммыт. Кинини 1942 сыл кулун тутар 1 күнүттэн 1943 сыл бэс ыйын 27 күнүгэр диэри С.Ф. Евсеев солбуйан эппиэттиир редактор буолбут.

Итинтэн ыла Л.П. Васильев хартаан сэрии бүтүөр диэри редактордаабыт. Хаһыат икки балаһанан тахсыбыт.

Сэрии темата улахан миэстэни ылар. Ону тэҥэ хаһыакка хаһаайыстыба үлэлэрэ, балыктааһын, бултааһын, колхозтар олохторо, нолуок, сойуом үбүн хомуурдара, оскуолалар, аҕар балаҕаннар үлэлэрэ сырдатыллыбыттар.

Сэрии кэннинээҕи сылларга

Редакторынан Л.П. Васильев 1941 сыл атырдьах ыйын 31 күнүгэр диэри үлэлээбит. Кини кэнниттэн А.М. Иванов ананан 1950 сылга диэри үлэлээбит.

Ити сыллардааҕы хаһыаттар ыһыыга улахан суолтаны биэрэллэр эбит. От, бурдук, хортуоппуй үлэтэ хаһыат болҕомтотун киинигэр тураллара көстөр.

Сүөһү иитиитэ - хаһыат элбэхтик суруйар темата. Үксүгэр итэҕэс-быһаҕас суруллар. Үүтү государствоҕа туттарыы, сүөһү туруга, төрүөх ылыыта, сылгы иитиитэ үгүстүк суруллар. Сир оҥоһуута, бултааһын уо.д.а. элбэх үлэ-хамнас туолуута ахтыллар.

Түүлээҕи бултааһыҥҥа, туттарыыга Хатыы, Бордоҥ, Малдьаҕар, Хорула булчуттарын үчүгэй үлэлэрэ хайҕанар.

Хаһыакка Ньурба, Араҥастаах, Марха, Хатыы, Сүлэ, Хаҥалас, Бэстээх диэкиттэн элбэх суруктар киирэллэр. Ситиһиини, бытаарыыны кэпсииллэр, туруорсаллар эбит.

Хаһыат "Кыһыл сулус" диэн аатынан 1962 сыл ыам ыйын ортотугар диэри тахсыбыт. Ити сыл ыам ыйын 15 күнүттэн "Коммунизм суола" диэн Бүлүү түөрт оройуоннарынааҕы хаһыата буолбут. Онтон 1990 сылтан хаһыат аата "Ньурба" диэн буолар.

М. ПРОКОПЬЕВ,
Дьокуускай к.

Оччотооҕу сыллары аҕыннахха...

1941 с. Ньурба 1 №-дээх орто оскуолатын 10-с кылааһын бүтэрбитим балтараа сыл ааспытын кэннэ, 1943 с. саҥатыгар ССКП райкомун мэктиэлээһининэн оччотооҕу "Кыһыл сулус" диэн оройуон хаһыатыгар эппиэттиир секретарынан үлэҕэ ылыллыбытым (10.II-1943 с.). Ити бириэмэҕэ оройуоҥҥа хаһыат тэриллибитэ 6-с сыла этэ. Онон редакциялаах типография үлэһиттэрэ бары кэриэтэ эдэрдэрэ уонна ахсаан өттүнэн аҕыйахтара.

Редакция 4 үлэһиттээҕэ: редактор, эппиэттиир секретарь, литсотрудник, корректор. Бары типография эргэ дьиэтин биир кыра хоһугар симсэн олорон үлэлиирбит.

Хаһыат редакторынан, мин бастаан үлэҕэ кэлэрим саҕана, Евсеев Спиридон Федорович диэн Москва аттынааҕы Коломна куорат пединститутун туйгун үөрэнээччитэ, учуутал киһи ананан үлэлиирэ. Саас райком иккис секретарынан үлэлии барбыта. Кини оннугар Лука Васильев диэн Үөһээ Бүлүү киһитэ анаммыта. Литсотруднигынан уонна корректорынан А.М.Иванов, Донской Д.Д. диэн эдэр уолаттар үлэлээбиттэрэ.

Хаһыат кээмэйэ билиҥҥи "Ньурба" хаһыат саҕа этэ. Нэдиэлэҕэ иккитэ таһаарыллара. Редактор тыаларга сылдьан корреспонденнары кытары үлэни тэрийэрэ, информация хомуйара. Онтун хаһыакка бэлэмнээн, бэйэтэ редакциялаан суруйара. Биһиги сургунан киирбит корреспонденциялары таһынан араас информациялары телефонунан хомуйан хаһыакка бэлэмниирбит.

Хаһыаппытыгар сэрии хаамыытын туһунан ТАСС информациятын матырыйааллара таһаарыллара. ТАСС матырыйаалларын түүн 12-тэн сарсыарда 7 чааска диэри Дьокуускайтан диктор этэн биэриитинэн илиибитинэн суруйан ыларбыт.

Типография редакцияны кытта биир коллектив буолара. Наборщиктар Тит Николаевич Николаев, Яков Бакычаров этилэр. Кэлин Яков Бакычаров эмчит, медицина наукатын доктора буолта.

Оччолорго спорт көрүҥнэрэ - футбол, волейбол, чэпчэки атлетика, хайыһар сайдан эрэр кэмнэрэ этэ. Редакция, типография коллективтарыттан оройуоҥҥа биллэр спорсменнар эмиэ бааллара.

Кинилэртэн футболга оройуон чиэһин куоталаһыыларга элбэхтик көмүскээбит Спиридонов, Прокопьев бааллара. Иккиэн типография директордара этилэр. Иккиэн сэриилэһэр армияҕа ыҥырыллыбыттара. Спиридонов сэриигэ өлбүтэ.

Редактор Лука Васильев чэпчэки атлетикаҕа дьарыктанара. 1943 с. ыһыахха үрдүгү ойууга кыттан 1 м 60 см үрдүгү чэпчэкитик көппүтэ.

Редакцияҕа үлэлээбит кылгас кэмим кэнники үлэлэрбэр миэхэ элбэхтик көмөлөспүтэ.

Г.Р. ДМИТРИЕВ ахтыытыттан.

"Ньурба" хаһыат, 2012 сыл, балаҕан ыйын 27 күнэ, 115 №.

– Тыа сирэ –

Күндээдэбэр үлэ-хамнас күөстүү оргуйар

Сарсыардаттан чаҕыл күн Күндээдэбэр мичийэ тыган бэрт да күн үүннэ. Бачча үчүгэйгэ хаамыах-сиимиэх, кэпсиэх-ипсиэх санаам батарбакка сонун-нуомас хомуйа бөһүөлэгим устун бардым.

Дьиэбиттэн саамай чугас турар оскуолаҕа киирэн социальнай педагог Лариса Николаеваны көрсөн кэпсэтэ түһэн аастым. Оҕолор аахан эрэр нэдиэлэни туһалаахтык атаарбыттар. Ол курдук тохсус кылаастар мобилизацияҕа баҕа өттүнэн барбыт Эдуард Федоров эбэтигэр Акулина Софроноваҕа саһаанын маһын хайытан туруорбуттар, оттон 6 кылаас кыргыттара эбии дьарыкка саха буойуттарыгар анаан сылгы сиэлинэн хостоон уллуҥах тикпиттэр.

Кулуупка киирбитим киэһэ буолуохтаах ийэҕэ ананар кэнсиэргэ бэлэмнэнэ сылдьаллар эбит. Манна даҕатан эттэххэ кулуупка икки, оскуолаҕа алта эдэр исписэлиистэр кэлэн үлэлии сылдьаллар.

Салгыы нэһилиэкпитигэр бара турар тутуулары көрөргө сананан бастаан ыра санаа оҥостубут оскуолабытыгар сырыттым. Эргэ дьыссаат дьиэтэ көтүллэн, дэхсилэнэн бөһүөлэкпит киинэ олус кэрэ көстүүлэммит. Ис өттүгэр кылаастары кыраскалааһын, уотун монтажтааһын бара сылдьар. Ааны аһан киирээккин кытта саха киһитин сылаанньытар ойуу көстө түһэр. Кылаастар ааннарын чанчыгын аайы ханнык үөрэх биридимиэтин хоһо буолара ойууламмытын сэргии көрдүм. Иһинээҕи тэрилэ кэллэ эрэ саһыланан-чөкөйөн барарга бэлэм буолбут. Оскуолабыт сирэ-уота киэҥэ-куоҥа, хас биирдии учаастак толкуйданан оҥоһуллубута киһини үөрдэр, үрдэл сириттэн уу-хаар сүүрдэн түһэр анал хоруулаах, онон кичэллээхтик ууруллубут билиитэлэр, кутуу анал суоллар да үйэлээх буолсулар дии санаатым.

Салгыы икки нэдиэлэ анараа өттүгэр саҥа акылаата түһэриллэ сылдьарын көрбүт балыыһабар тиийдим. Дьиэ дьиэнэн дьэндэйбит. Сүрүн тутаччылар бүтэн сарсын ыаллыы Сунтаар оройуонун Уһун-Күөлүгэр баралларын кэпсии тоһуйдулар. Салгыы биһиги бэйэбит дьоммут үлэлии, ситэрэ хаалаллар эбит.

Аны аттыгар бара турар спортивнай саала тутуутун хаамыытын көрдүм. Акылаатын кутан бүтэрэн, хара муостатын олугун уура сылдьаллар.

Дьэ, былааннаммыт тутуулар хараҕы сымната ыытылла-бара тураллара киһини эрэ үөрдүөх. Итиччэ саҕаламмыт, ортолоспут, түмүктэнэрэ кэлбит үлэлэр силиктэрэ ситэр ини диэн эрэл санаалаах салгыы барабын.

Нэһилиэнньэ тирээн турар саамай "ыалдьар" боппуруоһа килиэп астаһына буолар. Бэйэбит бэкээринэбит сабыллыаҕыттан килиэппит Ньурбаттан, хаайтарыы кэмигэр Сунтаар Сиэйэтиттэн кэлэр буолан турар. Оттон быйыл күһүн "Влада" ТХОТК ылсыах курдук буолбутун истэн онно тиийдим. Наталья Даниловалыын кэпсэтиһэн билбитим балаһыанньа соччото суох эбит. Чаһынай предпринимателтэн ылбыт оһохторо сотору-сотору алдьанан өрөмүөн бөҕөтүн ааспыт буолан улахан эппиэтинэстээх кимиилээх үлэҕэ ылсарга күчүмэҕэйдээҕин өйдөөн ылса иликтэр, баҕар харчы көрүллэн саҥа оһох ылар кыахтаныахпыт диэн санаалаахтар. Оттон тустаах үлэлэрин хаамыыта сэргэх, үүтү тутан, астаан бородууксуйа арааһын маҕаһыыннарга киллэрэ тураллар.

Бачча чугаһаан баран "Күндээдэтээҕи" ААУо хотонун өҥөйөн көрдүм. Бэрт ыраас, үлэһиттэр сынньанар хосторунан киирэн ынахтарга аастым. Киэҥ-куоҥ, сырдык икки эрээтинэн бааллан туран аһыы охсоору маҥыраһан тиэтэтэр ынахтар ортолорунан Зоя Лукинова ас түҥэтэ сылдьар эбит. "Сенаж сиэтэбин, хотоҥҥо киирэн үүппүт эбилиннэ", - диир.

Дьэ бу курдук кэрийэн төннөн иһэн мас эрбэтэр тыаһы истэн аны онно туораатым. Тарас Иванов уолаттара мас эрбэтэ сылдьаллар, күһүммүт уһаан, кэлиҥҥи күннэргэ самыыра-хаара суох буолан уоппускаларыгар түбэһиннэрэн сакаастарын ситэрэллэр эбит.

Бэртээхэй күннээх күн сэргэхсийэн, сонун-нуомас бөҕө буолан дьиэбэр кэллим. Оҕонньорум "бэнидиэнньиккэ үүт анаалыһын Ньурбаҕа бэйэбит суол булан киллэрэр үһүбүт" дии тоһуйда. Ити бэтэринээрбит суох буолан, чэ кыттыһан, хомуйсан син киллэрэр инибит.

Ыраас халлаан, саҥа тутуулар, сэргэх тэрээһиннэр... Олох устар...

Венера СТЕПАНОВА.

Хаһыат огнинюрбы.рф сайтыгар уона Телеграм ханаалыгар хаартыскалары киирэн көрүөххүтүн сөп.

– Редакция почтата –

Дьоро киэһэни бэлэхтээтилэр

Алтынньы 14 күнүгэр Хорула нэһилиэгин "Кэскил" култуура киинигэр Аҕам саастаах көлүөнэлэр көрсүһүүлэригэр ыҥырыылаах ыалдьыт буоллум. Түөрт көлүөнэ көрсүүһүүтэ эбит: 60-наах, 70-наах, 75-тээх юбилярдары чиэстээһин. Онтон үөһэ саастаахтар "Сэрии сылларын оҕолоро", үлэ уонна тыыл бэтэрээннэрэ ыҥырыылаах ыалдьыт буоллубут.

Тэрээһин киэҥ далааһыннаах эрээри, эдэркээн тэрийэр оҕолор бары биир киһи курдук туһааннаах үлэлэрин толороннор үөрүүлээх көрсүһүү аллаах ат олугун курдук, биирдэн биир сонун көрүҥ солбуһан ыалдьыттары астыннарда.

Хорула нэһилиэгин аҕа баһылыгын солбуйар эбээһинэһин толорор Тимофей Алексеевич Иванов бэйэтин билиһиннэриититтэн саҕалаан, бу дьоһуннаах дьоро Киэһэни бэркэ салайда.

Эҕэрдэ кэнсиэри Хорула ырыа куттаах ырыаһыт уолаттарын ырыалара, хореограф Айыына Сергеевна үөрэтэр, түү мээчиктии көтөн-дайан үҥкүүлүүр оҕолорун үҥкүүлэрэ киэргэттэ.

Юбилярдары чиэстээһин-бочуоттааһын, бэлэх-туһах туттарыыта, эҕэрдэ-алгыс тылларын үлэлээн ааспыт туһааннаах тэрилтэлэрэ эттиллэр-тыыннылар.

Аҕам саастаах Хорулам "Хоһуун дьонноох Хорула" дэппит барахсаттара үс уһун баай астаах сандалы дьоһун-мааны ыалдьыттара буоллулар.

Көрүдьүөстээх күрэх оонньуулар сэргэхситтилэр. Остуолунан ырыа-тойук, сүүйүүлээх лотерея оонньуута. Сүүйүүгэ араас наадалаах малтан куһугар-куобаҕар тиийэ баара дьону сөхтөрдө. Көлүөнэнэн хаартыскаҕа түһүү буолла. Түмүккэ 90-тан лаппа тахсыбыт ытык кырдьаҕас Евдокия Максимовна алгыс тыллаах оһуохайа дуорайда.

Аҕам саастаахтарга дьоһуннаах дьоро киэһэни бэлэхтээбит, кыһаллыбыт дьоҥҥо Улахан Махтал!

Чуолаан, билигин баһылык эбээһинэһин толорор Тимофей Алексеевич Ивановка, СПК салайааччыларыгар К.С. Семеновка, Я.И. Степановка, РЭС кэлэктиибигэр, Аял Николаевка, Дьулустаан Николаевка тус бэйэбиттэн барҕа махталбын ыытабын!

Бука бары этэҥҥэ буолуҥ!

"Учууталлар Учууталлара, "Үөрэҕирии Бочуоттаах бэтэрээнэ", "Сэрии сылларын оҕото", Хорула нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо Татьяна Семеновна НИКОЛАЕВА.

– Комсомол күнүн көрсө –

Сүрүн күүспүт – ыччат этэ

Мин 1978 сыллаахха Ньурбаҕа оройуоннааҕы пионердар Дьиэлэригэр методиһынан үлэлии сылдьан балаҕан ыйын саҕаланыытыгар Ньурба 1, 2 №-дээх орто оскуолаларыгар тохсус кылааска үөрэнэр оҕолору Райком дьиэтин иннигэр, урукку "Норуоттар доҕордоһуулара" музей иннигэр мунньаттаан үс этэрээккэ араартаабыттара уонна "Марха" сопхуоска хортуоска хомууругар Маарга, Таркаайыга, Ынахсыкка үс автобуһунан таһаарбыттара. Мин бастакы этэрээккэ начальнигынан, баспытааталларынан маҥнайгы уонна иккис нүөмэрдээх оскуола учууталлара Гаврильев Михаил Давыдович, Тимофеев Том Семенович ананан тахсан олус үчүгэйдик таһаарылаахтык үлэлээбиппит.

Ол үлэлии сырыттахпына ЫБСЛКС райкомун I сэкиритээрэ Данилов Иннокентий Федорович, ССКП райкомуттан орготдел салайааччыта, партком сэкиритээрэ Семенов Николай Иванович, "Марха" сопхуос дириэктэрэ Плотников Николай Николаевич сопхуос хонтуоратыгар ыҥыран "Марха" сопхуос комсомольскай тэрилтэтэ 1978 сыл атырдьах ыйыттан райкомол бырааптаах комсомольскай тэрилтэ буолбутун туһунан, онно сопхуос босхоломмут комсомольскай тэрилтэтин сэкирэтээринэн эйигин туруорарга сүбэлэстибит, толкуйданарга үс хонугу биэрэбит диэтилэр. Үчүгэйдик толкуйдаан, сүбэлэһэн баран сөбүлэспитим. Балаҕан ыйыгар сопхуос аҕыс нэһилиэктэрин комсомольскай тэрилтэлэриттэн конференцияҕа мустубут делегаттарынан талыллан "Марха" сопхуос райкомол бырааптаах комсомольскай тэрилтэтин босхоломмут сэкиритээринэн, учуот секторынан Михайлова Христина Николаевналыын үлэлээн барбыппыт.

"Марха" сопхуос дириэктэринэн Николай Николаевич Плотников, партком сэкиритээринэн Николай Иванович Семенов, рабочком бэрэссэдээтэлинэн Георгий Алексеевич Гуляев үлэлииллэрэ.

Эдэр ыччат "Марха" совхоз производствотыгар сүрүн күүс этэ. Ол курдук уон биир сыахтааҕы комсомольскай тэрилтэлэргэ 515 хомсомуол, 161 сойууһа суох ыччат баара. 62 ыанньыксыт, 64 борооску көрөччү, 21 тырахтарыыс, 19 суоппар, 242 оробуочай сопхуоска, 272 ыччат судаарыстыбаннай тэрилтэлэргэ үлэлииллэрэ. Бу улахан күүс. "Көдьүүс уонна хаачыстыба пятилеткатыгар - эдэрдэр эрчимнээх үлэлэрин!" диэн девиһинэн үлэлиир бу ыччат "Марха" сопхуос судаарыстыбаннай былаанын толоруутугар улахан оруолу ылаллара. Сопхуоска 15 ыччат-комсомольскай кэлэктииптэргэ 207 ыччат түмүллэрэ. Кинилэр 1225 ынаҕы, 1617 субай сүөһүнү көрөллөрө-харайаллара.

Комсомолецтар күүстэринкүдэхтэрин туруоруммут соруктарын толоруура уурар эбээһинэстээхтэрэ. Ити эбээһинэстэрин чиэстээхтик толорор ыччаттар суох буолбатахтара. Ол курдук Акана отделениетын этин бириГэздэтигэр үгүс комсомолецтар үлэлииллэрэ. Кинилэр сорудахтарын аһара толорон иһэллэрэ. Ыччат сүөһүнү төлөһүтүүгэ сопхуоска кэккэ ыччат-комсомольскай кэлэктииптэр үлэлииллэрэ. Хомсомуол XVIII съезһин аатын сүгэр ыччат-комсомольскай кэлэктиипкэ Ленин уордьанын кавалера Е.Д. Егорова наставниктыыра. Манна групкомсорунан Т. Иннокентьева талыллыбыта.

Кэлэктиип В.И. Ленин төрөөбүтэ 110 сыла туолуутун көрсө

Т.Д.Сидорова.

оройуоҥҥа ыҥырыы таһаарбыта. Хас биирдии бороocку ортотунан 100 кг эбиллэрин ситиһиэхтээхтэрэ. Бу үрдүк соругу толорорго бигэ эрэллээхтэрэ. Кинилэр бачыымнарын атын кэлэктииптэр эмиэ өйөөбүттэрэ. Таркаайы отделениетын "Эрэл" ыччат-комсомольскай кэлэктиибэ куһаҕана суохтук үлэлииллэрэ. Манна старшайынан А. Семенов, групкомсорунан Б. Иванов анаммыттара. Бу кэлэктиип сопхуос иһигэр баар кэлэктииптэргэ ыҥырыы таһаарбыта. Кэлэктиип чилиэннэрэ Коля Иванов, Виктор Сокольников, Володя Егоров үлэ үөрүйэхтэрин баһылааннар кыстык устата хас биирдии бороocку 92 кг эбиллэрин ситиспиттэрэ.

"Марха" сопхуос биир бастыҥ көрдөрүүлээх эдэр ыанньыксытынан Люба Григорьева буолбута. Комсомолка Люба бастакы сылын "Сайылык эбэ" ферматыгар 20 ынаҕы тутан сайыҥҥы үс ыйга биир ынахтан 536 кг үүтү эбэһээтэлистибэ ылыммытын 181 килограмынан аһарбыта. Бу эдэр үлэһиккэ дьоһун ситиһии этэ.

Зина Николаева аата оройуоҥҥа киэҥник биллибитэ. Кини хомсомуолтан куорсун анньынан үчүгэй үлэһит, көхтөөх общественник буолбута. Зина орто оскуоланы бүтэрэн баран "Марха" сопхуос Таркаайытааҕы отделениетыгар ыанньыксытынан үлэлии тахсыбыта. Кини Саха АССР Верховнай Сэбиэтин дьокутаатынан талыллыбыта. Зинаида Васильевна Николаева салайар ыччат-комсомольскай фермата отделениеҕа биир бастыҥ көрдөрүүлээҕинэн биллэрэ.

Сопхуоска баар ыччат-комсомольскай кэлэктииптэр бэйэбэйэлэрин кытта социалистическай куоталаһыыларын усулуобуйата бигэргэтиллибитэ. Бастакы түмүккэ хомсомуол XVIII съезһин аатын сүгэр Аканатааҕы ыччат-комсомольскай кэлэктиибэ, иккискэ Таркаайы отделениетын

Оройуоннааҕы комсомольскай конференцияҕа "Марха" сопхуос делегаттара. 1979 сыл, алтынньы.

"Дьулуур" ыччат-комсомольскай кэлэктиибэ, үһүскэ эмиэ бу отделение "Эрэл" ыччат-комсомольскай кэлэктиибэ тахсыбыттара. Итинник куоталаһыылар ыанньык кэлэктииптэрин ортолоругар эмиэ тэриллэллэрэ. Бастакы миэстэҕэ "Арыылаах" ыччат-комсомольскай кэлэктиибэ, "Кустук" уонна "Дибдир" ыччат-комсомольскай кэлэктииптэрэ иккиүһүс миэстэ буолбуттара.

Кыстык хас биирдии күнэ таһаарыылаах буоларын иһин ыччат-комсомольскай кэлэктииптэр дьулуһан үлэлииллэрэ. Ол эрээри хаалан иһээччилэр суох буолбатахтара. Графиктарын тутуспат, былааннарын толорбот, үлэҕэ ээл-дээл сыһыаннаһар ыччаттар да бааллара. "Аттыбар биир да хаалыылааҕа суох" диэн ростовчаннар ыҥырыыларын өйөөн хас биирдии комсомольскай тэрилтэ сэкирэтээрдэрэ уонна кэмитиэтин чилиэннэрэ ыччаты кытта биирдиилээн үлэни ыыталлара. Ким хайдах үлэлээн иһэрин күннэтэ чуолкайдааннар, үлэҕэ тахсыбыт итэҕэстэри туоратыыга быһаччы дьаһаллары ылаллара.

"Марха" сопхуос бары маҥнайгы сүһүөх комсомольскай тэрилтэлэрэ көдьүүс уонна хаачыстыба пятилеткатын биэс сыллаах соруктарын бүтүннүүтүн толорорго комсомолецтары уонна ыччаттары күүрээннээх үлэҕэ түмэ тардарга үлэлэрин тосту күүһүрдэр эбээһинэстээхтэрэ. Пятилетка соруктарын толорууга оскуолалары кытта ыкса бииргэ үлэлииллэрэ, үрдүкү кылаастар үөрэнээччилэрин күүстэрин туһанарга отделениелардааҕы уонна оскуолалардааҕы комсомольскай тэрилтэлэр кэмитиэттэрэ былааннаах үлэни ыыталлара. Бу дьыалаҕа партийнай, сэбиэскэй уорганнар салайааччылара көмөлөһөллөрө.

Биир умнуллубат түгэнинэн 1979 сыл тохсунньуга "Марха" сопхуос оробуочайдарын, тыатын хаһаайыстыбатын испсэлиистэрин уонна сулууспалаахтарын быыбар иннинээҕи мунньахтара ССРС Верховнай Сэбиэтин Национальностарын Сэбиэтигэр быыбарга 692 №-дээх Ленинскэйдээҕи быыбардыыр уокуруктан Саха АССР-тан дьокутаакка кандидаттарынан ССКП КК Политбюротун чилиэнин, ССРС Оборуонатын миниистирэ Д.Ф. Устинов уонна Саха музыкальнай театрын солистката, Саха АССР уонна РСФСР үтүөлээх артыыстата, М. Глинка аатынан РСФСР Государственнай бириэмийэтин лауреата Анегина Егоровна Ильина-Дмитриеваны Саха сирин хомсомуолун бириэмийэтин лауреата Ньурбатааҕы көһө сылдьар драматическай тыйаатыр кэлэктиибэ быыбар иннинээҕи мунньахтарыгар биир санаанан туруоруллубуттарын өйүүр туһунан улахан киэҥ ыҥырыылаах мунньах Маар кулуубугар буолбута, манна дьокутаакка кандидат Анегина Ильина кыттыыны ылбыта.

Анегина Ильина.

Сайын аайы Саха государственнай университетын устудьуоннарын тутар этэрээттэрэ өрөспүүбүлүкэ сопхуостарыгар, тутуу үлэтигэр умнуллубат улахан көмөнү оҥороллоро. Мин үлэлиир сылбар бэс ыйыгар Дьокуускайга баран "Марха" сопхуос аатыттан СГУ историко-филологическай факультетын устудьуоннарын этэрээтин, III курсун бүтэрбит этэрээт командирын Александр Жиркову көрсөн "Марха" сопхуоска үлэлии кэлэллэрин курдук дуогабар түһэрсибиппит.

"Аргыс" диэн ааттаах 45 киһилээх этэрээт уолаттара уонна кыргыттара "Марха" сопхуос Акана отделениетыгар ыанар ынах сайыҥҥы лааҕырын уонна манна сүөсүһүттэр олороллоругар хаптаһынынан үс финскэй дьиэлэри, оттон Таркаайы отделениетыгар Ынах сыһыытыгар 22 киһилээх биригээдэ кэлэктиибинн чилиэннэрэ саҥа бырайыагынан бороocко турар хотонун туппуттара. Маны таһынан "Аргыс" этэрээт 11 устудьуона сопхуоска 14 километр усталаах 4 мастаах сүрдьүгэс бүтэйи туппуттара. Сопхуос салалтата тутуу этэрээтин аһынан-үөлүнэн кэмигэр хааччыйара.

Устудьуоннар олохтоох нэһилиэнньэҕэ бэйэлэрин уус-уран самодеятельностарын күүһүнэн сотору-сотору кэнсиэртэри көрдөрөллөрө, араас тиэмэлэргэ лекциялары аҕаллара, бэсиэдэлэри оҥороллоро, доҕордоһуу биэчэрдэрин ыыталлара. Онон "Аргыс" этэрээт уолаттара уонна кыргыттара нэһилиэнньэ ортотугар ыытыллар политическай-маассабай үлэҕэ актыыбынайдык кыттыбыттара.

ЫБСЛКС райкома бырааптаах "Марха" сопхуос комсомольскай тэрилтэтин сэкирэтээринэн үлэлээбит, Татьяна СИДОРОВА.

– Редакция почтата –

Махтал тылларын аныыбын

Алтынньы 18 күнүгэр улууһум Аҕа баһылыгыттан Алексей Михайлович Иннокентьевтан соһуччу итии-истиҥ тыллардаах эҕэрдэ сурук, сибэкки дьөрбөтүн уонна бэлэх тутан олус үөрдүм, сиртэн халлааҥҥа диэри махталбын аныыбын. Доруобай, дьоллоох олоҕу баҕарабын. Хаһан да санааҕын түһэримэ, мэлдьи итинник дьон туһугар үлэлии, хамсыы, үөрэ-көтө сырыт диэн Алгыс бастыҥын аныыбын.

Чуолаан от ыйыгар куоракка эпэрээссийэҕэ барарбар күүс-көмө, өйөбүл буолбуккар махтал-таптал тылларын аныыбын: доруобай, ситиһиилээх, инникигэ эрэллээх, дьоллоох буол! Санаабытыҥ сатанан, булбутуҥ туһалаан, сиппитиҥ силистэнэн, оҥорбутуҥ олохтонон иһиэхтин! диэн алгыс тылбын аныыбын.

***

Алтынньы 18 күнүгэр Аҕа саастаахтар декадаларынан, Ийэ күнүнэн уонна 85 сааспын туолар үбүлүөйүнэн Октябрьскай нэһилиэк баһылыга Семен Александрович Корякин, улуус Аҕа баһылыга Алексей Михайлович Иннокентьев аатыттан, улуус дьаһалтатын территориялары кытары үлэлиир отдел начальника Евгения Дмитриевна Кириллина, олохтоох дьаһалта испсэлииһэ Дайаана Кулунтарьевна Алексеева итии-истиҥ эҕэрдэ тыллаах сурук, бэлэх тутуурдаах соһуччу үөрүү аҕаллылар.

Нэһилиэгим баһылыгар Семен Александрович Корякиҥҥа махталым муҥура суох, оттук маспынан, балыыһаҕа кэлэрбэр-барарбар тыраанысларынан куруук күүс-көмө буолар. Баҕарыам этэ үлэтигэр өссө үрдүк ситиһиилэри, дьиэ кэргэнигэр дьолу-соргуну, доруобуйаны.

Түгэнинэн туһанан миигин көрөн-истэн харайар социальнай үлэһиппэр Альбина Александровнаҕа махталбын тиэрдэбин. Үрүҥ күнтэн сиэтиилээх, Айыылартан алгыстаах, Иэйиэхситтэн арчылаах, Түөрт өттүттэн харысхаллаах, эркин курдук көмүскэллээх, этэҥҥэ эрэ буолуҥ диэн алгыс тылбын аныыбын.

Махталы кытта Ия Ивановна ГАБЫШЕВА, Антоновка.

– Араҕастыйбыт документтар –

Норуот таптыыр артыыһа

Ньурба Государственнай драматическай тыйаатыра кэтэһиилээх саҥа дьиэлэммитинэн эҕэрдэлээн туран бу тыйаатырга үлэлээбит Христофор Трофимович Максимов 55 сааһын туолуутугар К.Д. Уткин 1972 сыл от ыйын 15 күнүгэр оройуон 85 №-дээх хаһыатыгар таһаарбыт суруйуутуттан быһа тардан билиһиннэрэбит (40 фонда, 138 дьыала, 170 стр.).

Христофор Трофимович Максимов (08.04.1917-23.03.1980), Саха АССР үтүө-лээх артыыһа (1958 с.), Саха АССР норуодунай артыыһа (1962 с.). Аҕа дойду улуу сэриитин сылларыгар Ньурбаҕа 2-с колхознай театрга үрдүк категорялаах артыыһынан үлэлээбитэ. Ол үлэтэ сыаналанан "За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 г.г." диэн мэтээл туттарыллыбытын 1946 сыл сэтинньи 2 күнүн 29 №-дээх акта туоһулуур (1 пуонда, 14 дьыала, 130 стр.).

Театр режиссера С.И. Слепцов уонна театр кэлэктиибин туруорсуутунан Ньурба боһүөлэгин сэбиэтин 1991 сыл алтынньы 1 күнүн №11/13 -дээх дьаһалынан Ньурба киинин биир уулуссатыгар Христофор Максимов аата инэриллибитэ (17 пуонда, 260 дьыала, 95 стр.).

Билигин айа, үлэлии сылдьар театральнай эйгэ талааннаах артыыстарын ахсааннарыгар саха норуотун таптыыр ырыаһыта, артыыһа Христофор Трофимович Максимов аата үтүө ааттар үөмэх сулустарын кытта сэргэ сылдьар. Ырыаһыт быһыытынан Христофор Максимов дьону үөрдэр, үлэҕэ күүрдэр баһаам элбэх диринг иэйиилээх, талба нарын ырыалары айбыта. Кини киһини эрэ абылыах күөгэҥнэс музыката, кылыһахтаах чуор куолаһа саха киһитин үөрүнньэҥ дуулатын саба охсон киирэр. Ити барыта истэн олорон киһиэхэ аар тайҕа куугунуур суугунун, от-мас оһуор-дьарҕаа ойулгутун санатар.

Христофор Трофимович аҥардас ырыаһыт да быһыытынан уос номоҕуттан түспэт үтүө соргуланна. Бүгүн биһиги Христофор Максимовы ырыаһыт быһыытынан буолбакка, айар талаанын атын өттүн - артыыс быһыытынан сыанатааҕы олоҕун айар лоскуйун төһө кыалларынан сырдатан аанныахпыт.

Христофор Максимов хаартыскатыгар сэгэччи соҕус дьээбэлээхтик туттан, мичээрдээри аҕай олорор буолар. Оттон бэйэтэ көннөрү сылдьар бириэмэтигэр төҥкөччү соҕус туттан тугу эрэ толкуйдуу сылдьара боччумнаах көрүҥнэнэр. Атын түбэлтэҕэ миннньигэс баҕайы көрүдьүөһү быктаран баран, бэйэтэ тугу да өйдөөбөтөх курдук туттар. Сороҕор дьиибэлээх баҕайытык күлэн сэһигирэтэн кэбиһэр.

Олоххо да итинник бэрт интэриэһинэй, дьикти баҕайы буолан, сыанаҕа өссө эбии дьүһүн уларыйар. Саамай киһи сөҕөрө баар: ханнык да оруол буоллун, син биир киһини итэҕэтэр, сөхтөрөр гына оонньуур. Үксүгэр актер тас физическэй көрүҥнэн анал-анал амплуалаах эбит буоллаҕына, Христофор Трофимович туһунан чопчу маннык амплуалаах диэн быһаччы этиэҕи туттунарга тиийэҕин.

Христофор Максимов.

Доодор кулуба оруолугар.

Үгүс көрөөччүлэр билэллэринэн, кини ордук комическай, психологическай, сытыы характернай уобарастарга табыллан оонньуур. "Нэркэс" диэн романтическай номоххо норуот муударыын, үтүө суобаһын символа буолбут трагедийнай кыраскалаах бөдөҥ психологическай уобараһы - Илсегул ытык кырдьаҕас уобараһын итэҕэтиилээхтик айбыта. Кини иннигэр, бэл, хабыр майгылаах аксакаллар сүрдэрэ-куттара тостор. Бу ытык, нүһэр - дархан кырдьаҕас Нэркэһи кытта сыанатыгар хайдахтаах курдук уйаҕас сүрэхтэнэрий. Илсегул уобараһыгар Х. Максимов кыра бэйэтэ улаппыкка дылы көстөр.

Комик быһыытынан "Күкүр ууска" Найы оонньообутун курдук ким да оонньуу илик диэн театры үчүгэйдик билээччилэр үгүстүк кэпсиллэрэ. Бэрт быычыкайкаан лоскуйун Суорун Омоллоону кытта көрсүһүүгэ оонньообута сирэйдиин-харахтыын, хаамардыын уларыйан дьон өйдөбүлүгэр Най илэ бэйэтинэн субу көстөн аа-дьуо, аргыый-наллаан хааман хоодьоҥнуу сылдьара, мэндээриччи туолката суоҕунан күдээринэ дьон диэки көрөн мунааһынныыра барыта сүрэҕэ суох буортулаах тип сатирическай портрета этэ.

Онтон эйэ дэмнээх Экиэ кырдьаҕаһы И. Бочкарев "Күнүн көстүүтүгэр" хотулуу эһиэлэтэн соҕус саҥарардыын, согдьорҕохтоон хаамардыын характернай хоту дойду кырдьаҕаһын уобараһа. Кини үөрүнньэҥ дуулалаах, бэһиэлэй майгылаах, чэпчэки көрдөөх характердаах. Бу трагикомическай уонна дьиҥнээх көрүдьүөс сыаналарга артыыс быһыытынан Х. Максимов баай талаанын эмоциональнай күлүмнээһиннэрэ, публика кутун тутар кистэлэҥнэрэ көстөн ааһаллар.

Христофор Трофимович сороҕор социальнай буортулаах типтэри күлүү-элэк оҥостор, саралыы тардар. Бу оруолу саралыыр күүһүн бөдөҥөтөн, бэйэтин сыһыанын аһаҕастык уонна дьэҥкэтик көрдөрөр. Суорун Омоллоон "Айаал" диэн трагедиятыгар Таам-Таратыы сатирическай уобараһын кини диэтэх киһи илин-кэлин буолан дэйбэҥэлии сылдьан, сип гыммыты ситиигэ, сап гыммыты сапка тиһэр, тойотторго сирэй көрбөх буолар. Бу уобарас тутан ылар туораҕын тас уруһуйа дэйбэҥэлии сылдьар дөйбүүрүгэр, оллур-муллур чолоп-подуйбут хаанньаҕар сирэйигэр бэриллэр.

Христофор Трофимович айаттаабыт уобарастарын галереяларыгар хас да психологическай былааннаах актерскай булумньулар бааллар. Олорго М. Шолохов "Тиэриллибит кырыһыгар" Кондрат Майданников, А. Фадеев "Эдэр гвардиятыгар" большевистскай подполье үлэһитэ Филипп Петрович Лютиков, Иван Алексеев "Бүлүү хаайыылааҕа" драматыгар Сэрбээ колоритнай уобараһын ситиһиилээхтик оонньоонуун бэлиэтиэххэ сөп.

Христофор Максимов артыыс быһыытынан диринг култууралаах, ис дьиссипилиинэлээх. Кыра да, бөдөҥ да оруоллар диэбэккэ куруутун үтүө суобастаахтык сыһыаннаһар. Оннооҕор саҥата суох маассабай сыанаҕа киирэр эбэтэр харабыл эрэ курдук сылдьар негр оруолун толорор сыаналарыгар бэрт кичэллээхтик гримнэнэр, таҥнар-саптар. Кини ойуунтан коммуниска, полковникка тиийэ араас оруолларга оонньоото. Ол тухары "бу - киниэхэ олох барбат оруол, ситэтэ-хотото суох оонньоото" диэххэ айылаах хаһан да актерскай доҕолоҥноохуну, самныыны таһаарбата.

Ити сүрүн кистэлэҥинэн кини артыыс быһыытынан киэҥ диапозоннааҕар, хас сыанаҕа тахсыы аайы, бэйэтин личность быһыытынан сүтэрэн, оонньуохтаах геройун ис туругар толору киирэригэр, айар үлэтигэр үрдүк эппиэтинэстээхтик сыһыаннаһарыгар уонна олоҕу, дьону таптыырыгар сытар. Быһата, Христофор Максимов киэҥ амплуалаах артыыс буоларын бигэргэтэр.

Биллэн турар, улуу да артыыстар, бөдөҥ талааннар даҕаны бэйэлэрин хаһан да астымматахтара, айар маастарыстыба өттүнэн чыпчаалга өрүү тиийэ илик курдук сананаллара. Ити өттүнэн көрдөххө, Христофор Максимов да мунурданан тохтоон хаалбыта көстүбэт, хата талаана көрдөх аайы саҥаттан саҥа өҥүнэн күлүмнээн үгүс дьон сүрэҕин үөрдэр.

Кинини драма артыыһын быһыытынан киниэхэ сүгүрүйэр көрөөччүгэ эҥкилэ суох талааннаах артыыс курдук көстөр. Бырыынчык уонна профессиональнай үрдүк ирдэбиллээх көрөөччүгэ син итэҕэс өрүттэрэ көстөллөрө чахчы. Оттон көннөрү көрөөччү, Христофор Трофимович Максимов талааныгар абылатан, хас кинилиин көрсүһүүнү истиҥ доҕордуун, искусство дьиктитин кытта көрсүһүү курдук сыаналыыр, үөрэр-көтөр, долгуйар.

Бэлэмнээтэ Ньурба улууһун архыыбын испитэлиитэ Н. ГЕРАСИМОВА.

– Культуура –

Дуулам иэйэр абылаҥа

Уйгулаана Мухоплева.

Бу курдук бэрт истиҥ ааттаах тэрээһин алтынньы 22 күнүгэр "Кыталык" культуура Киинин 33 сезонун аһыллыытыгар ананан буолан ааста. Көмүс тарбахтаахтар оҥоһуктара уонна аҕам саастаах дьоҥҥо кулууп иһинэн тэриллэн үлэлиир түмсүүлэр үлэлэрин быыстапката турда.

Мин бэйэм Попов Иван Иванович салайан ыытар джут куруһуогар олус диэн сөбүлээн сылдьабын. Манна биһиги джутунан араас дьэрэкээн иһит-хомуос, хартыына, харысхал араас көрүҥүн кыһаллан оҥорон чугас дьоммутугар, оҕолорбутугар ис сүрэхтэн иэйэн туран бэлэх биэрэбит.

Ньурба олохтооҕо Дмитрий Григорьев көрөн-харайан иппит кыылларын минизоопаркатын Ньурбаҕа бастакы көрөөһүнүм. Ити шиншилла диэн кыылларын саҥа көрөн олус диэн сөхтүм-махтайдым. Күлгэрини куттанан тутан көрбөтүм даҕаны.

Ону таһынан дьиэҕэ туттуллар аналлаах араас харысхаллары, түөскэ кэтиллэр киэргэллэри, ытарҕалары көрүүгэ даҕаны, атыыга даҕаны туруорбуттарын дьон сэргии көрдө.

Буоларын курдук Ньурба коллекционердара баай ис хоһоонноох мунньуулларынан быыстапкаҕа кытыннылар. Барыта аҕыс киһи буолан турдубут.

Манна бааллар, ыһыллыбыт дойдубут (ССРС) саҕанааҕы, араас маллар: ыраах Үөдэйтэн Таисия Григорьева киллэрбит былааттара, былааччыйалара, кирпииччэ чэйэ, былыргы кыптыыйдар. Ирина Григорьева сурунааллара, хаһыаттара, ол саҕанааҕы киинэ артыыстарын мөссүөннэрэ. Карпович Олеся туруорбут умнулла сыспыт сыттаах духуулара, мыыла араада, кэрэ аҥардар тупсарынар пудралара, туштара, помадалара.

Люция Буслаева муспут араас көрүҥнээх, маркалаах иистэнэр массыыналара, Лена Петрова миниатюрнай атахтарын таҥаһа.

Хаҥаластан Михаил Мачаттыров фигурнай уруучкалара. Ордук кэрэхсэбиллээҕэ Ньурба 1 №-дээх оскуолатын үһүс кылааһын үөрэнээччитэ, "Киин" түөлбэҕэ олорор Уйгулаана Мухоплева значоктарын илдьэ кэлэн бастакы кыттааһына.

Дьиҥинэн коллекциялааһын диэн олус үчүгэй дьарык. Оҕону, ыччаты, дьону түмэр аналлаах, өй-санаа, көрүү кэҥииригэр, билиигэ дьулуһууга, уруккуну, билиҥҥини, кэлэри ситимниргэ үйэлээх холобур дии саныыбын.

Мин бэйэм отучча чуораанчыктарбынан кытынным. (дьиҥинэн икки сүүс устуука). Алта чаастан "Түүн тыйаатырга" диэн кэнсиэрбит саҕаланна. Кулууп салалтата кыттыбыт коллекционердары босхо сырытыннартаан саастаах дьон үөрдүбүт аҕай.

Наһаа истиҥ, киһи бэйэтэ ыллаһан-үҥкүүлэһэн барыах курдук уоттаах-күөстээх кэнсиэри көрөн дуулалыын сынньанан, тутум үрдээн тарҕастыбыт. Инникитин даҕаны "Кыталык" культуура Киинин кэлэктиибигэр үлэлэригэр үрдүк ситиһиилэри баҕара хаалабын

Розалия ЛАЗАРЕВА, коллекционер, "Киин" түөлбэ салайааччыта.

– СИА иһитиннэрэр –

Элбэх оҕолоох ыаллар сир учаастагын оннугар харчынан төлөбүр ылыахтарын сөп

Саха сирин парламентарийдара бастакы аҕыыга элбэх оҕолоох ыаллар сир учаастагын оннугар 200 тыһ солк харчынан төлөбүр ылалларын туһунан сокуон барылын ылыннылар, суруйар СИА.

Өрөспүүбүлүкэҕэ 15 тыһ тахса элбэх оҕолоох ыал босхо учаастак ылыытыгар уочаракка турар, уочарат бытааннык сыҕарыйар.

«Бырабыыталыстыба этиитинэн миэрэ өйөбүл альтернативнай киэбэ буолар. Ыал баҕа өттүнэн уочараттан тахсан, 200 тыһ солк ылан олорор дьиэтин тупсарыыга туһаныан эбэтэр учаастак ылыытыгар салгыы уочаракка туруон сөп. Дьиэ кэргэн бэйэтэ быһаарар», - Ил Түмэн дьиэ кэргэнҥэ сис кэмитиэтин бэрэссэдээтэлэ Алена Атласова эттэ.

Народнай депутат иһитиннэрбитинэн, сокуон олоххо киириитигэр бюджекка 400 мөл солк тыырыллыаҕа. Борогунуос быһыытынан, учаастак ылыытыгар уочаракка турар дьиэ кэргэн 40% биир кэмнээх төлөбүрү ылыаҕа. 200 тыһ солк ылбыттар инникитин босхо учаастакка дураһыйбаттар, бигэргэттэ Атласова.

– Сонун –

Аҕаларга аналлаах тэрээһиннэр

Оҕо - олоҕу салҕааччы. Удьуор утум салҕанан барарыгар, өбүгэ үгэстэрэ үйэтийэ туралларыгар аҕа холобура сууруллыбат суолталаах. Ону таһынан киһиэхэ саамай улахан суолталаах, саамай күндү өйдөбүл - Аҕа дойду - аҕа диэн тылтан саҕаланар. Хас биирдии эр киһиэхэ төрөөбүт сири көмүскээччи буолартан, бэйэ дьиэ кэргэнин иитэн-аһатан олорооччу буолартан ордук үрдүк чиэс суох.

2021 сыл ахсыннны 4 күнүгэр Арассыыйа Бэрэсидьиэнин ыйааҕар олоҕуран, дьиэ кэргэн институтун, оҕо иитиитигэр аҕа оруолун үрдэтиигэ сыаллаан, ахсыннны 16 күнэ Арассыыйаҕа Аҕа күнүнэн биллэриллибитэ.

Бу нэдиэлэҕэ аҕаларга анаан Ньурбатааҕы улуустар икки ардыларынааҕы оҕоҕо уонна дьиэ кэргэттэргэ көмөнү оҥорор киин иһинэн араас сүбэ тэрээһиннэр, маастар-кылаастар буоллулар уонна ытыктыыр, эрэллээх, эрчимнээх хоһуун аҕаларбыт ирэхоро күрэхтэстилэр.

Амарах аҕаларбытын бэлиэ күнүнэн уонна күрэххэ ситиһиини баҕаран, бары чөл олохтоох, эт-хаан өттүнэн дьарыктаах буолуоххайыҥ диэн Саха өрөспүүбүлүкэтин спордун миниистирин Леонид Спиридонов уонна Саха өрөспүүбүлүкэтин Аҕа сүбэтин салайааччытын Петр Черкашин видео эҕэрдэлэрэ олус соһутта уонна долгутта.

Маны таһынан, эҕэрдэ тыл эттэ Ньурба оройуонун оҕо спортивнай оскуолатын салайааччыта, Арассыыйа спордун маастара, Андрей Валерьевич Иннокентьев, истиҥ ырыатын бэлэхтээтэ Егор Михайлов. Күрэҕи иилээн-саҕалаан ыытта оҕо спортивнай оскуолатын мас тардыһыытыгар сүрүннүүр тренер Иннокентий Иванович Семенов, судьуйалаатылар тренердар Марк Александрович Петров, Иван Иванович Пермяков, дьүүллүүр сүбэҕэ үлэлэстилэр: Валентина Иннокентьевна Иванова, социальнай-педагогическай отделение салайааччыта, Аида Афанасьевна Герасимова, иитээччи.

Күрэххэ биһиги кииммит эр хоһууттара, ДЮСШ тэрилтэтин эр бэртэрэ уонна эркин курдук эрэллээх, амарах аҕаларбыт олус көхтөөхтүк кытыннылар. Күрэх балаһыанньатыгар олоҕуран аҕалар "Боотурдар", "Мохсоҕол", "Хоһуун" диэн 3 хамаандаҕа арахсан 8 көрүҥҥэ бэйэлэрин холонон көрдүлэр: "разборка, сборка автомата", "интеллектуальная игра", "пулевая стрельба", "твистер", "танковый бой", "донеси и не разбей!", "метание мяча", "перетягивание каната".

Уопсай түмүккэ "Мохсоҕоллор" - 1-кы, "Боотурдар" - 2-с, "Хоһууттар" 3-с миэстэни ылылар. "Бэргэн ытааччы" 21 очкуолаах Александр Христофорович Егоров буолан анал бириис ылла. Хас биирдии кыттааччы Ньурба оройуонун спорт салалтатын грамототынан, мэтээлинэн наҕараадаланан, минньигэс бириис ылан астынан тарҕастылар.

ДЮСШ тэрилтэтин кэлэктиибигэр ыҥырыыбытын ылынан тэрийсибиттэригэр, күрэхтэспиккитигэр киин аатыттан махталбытын тиэрдэбит.

Амарах аҕаларбыт! Бу курдук көхтөөх, көрдөөх буолуҥ, Аҕа уу hун тэнитэр, ааккытын аатта-тар, туйаххытын хатарар үтүө дьону иитэн таһаарын! Дьиэҕит сылаас сыһыанынан, кэргэн мичээринэн, оҕо-сиэн чуопчаар саҥатынан туоллун! Дьоллоох, доруобай буолуҥ!

Александра ЗАХАРОВА,
педагог-тэрийээччи.

– Год культурного наследия –

Работает выставка “Народ-творец”

24 октября, в выставочном зале Нюрбинского музея, открылась новая выставка-конкурс "Народ-творец", к Году культурного наследия народов РФ.

Как вы уже знаете, в течении этого года в нашем музее проводился районный конкурс "Народ-творец". На первом этапе конкурса были представлены народные игрушки, выполненные своими руками. Посетители могли увидеть и ознакомиться с традиционными народными игрушками народов России: бурятов, хантов, поморов, якутов, русских и многих других.

Второй этап конкурса — Рушники. Рушник считался обязательным атрибутом праздников и домашним оберегом, и ритуальным предметом славянских народов. Методистом музея Назаровой С.Н. были проведены мастер-классы по украшению рушников набойным рисунком.

А третий этап конкурса народного искусства Вы можете увидеть и ознакомиться в выставочном зале нашего музея. Здесь представлены национальные костюмы народов России и стран СНГ. Так же представлены головные уборы, народные игрушки, рушники народов России и мн.др.

Автор проекта Назарова Светлана Николаевна: "Мы представили разнообразие нарядов, костюмов народов России и стран СНГ: хакасов, узбеков, таджиков, русских, казахов, якутов и т.д. А так же, их современное прочтение. Конкурс еще раз показал, как огромна наша страна, как разнообразна традициями. И что эти традиции живы и очень нужны нам всем, особенно подрастающему поколению. Благодарим за участие Киргизалиеву О.И., Евсееву Л.И., Кучурову Т.А. и всех участников выставки-конкурса "Народ-творец".

Ждем Вас в нашем музее! Режим работы музея: Понедельник-пятница - с 9:00-18:00 ч.

Суббота-воскресенье - выходной. Обед - с 12:30-14:00 ч.

Пресс-служба музея.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ №101

от 19 октября 2022 года

О создании Фонда пожертвования для мобилизованных военнослужащих и военнослужащих, проходящих службу по контракту, и их семей в бюджете МР "Нюрбинский район" Республики Саха (Якутия)

На основании Указа Президента Российской Федерации от 21.09.2022 г. №647 "Об объявлении частичной мобилизации в Российской Федерации", решения Оперативного штаба по частичной мобилизации в Российской Федерации на территории Нюрбинского района от 10.10. 2022 г. **постановляю:**

1. Создать Фонд пожертвования для поддержки мобилизованных военнослужащих и военнослужащих, проходящих службу по контракту, и их семей в бюджете МР "Нюрбинский район" Республики Саха (Якутия).

2. Утвердить Положение о Фонде пожертвования для поддержки мобилизованных военнослужащих и военнослужащих, проходящих службу по контракту, и их семей в бюджете МР "Нюрбинский район" Республики Саха (Якутия) согласно приложению к настоящему постановлению.

3. Опубликовать настоящее постановление в официальных средствах массовой информации МР "Нюрбинский район".

5. Контроль исполнения настоящего постановления возложить на первого заместителя главы Бурнашева Н.И.

И.о. главы В.Н. СЕМЕНОВ.

– В республике –

По инициативе Айсена Николаева участников СВО из Якутии освободят от транспортного налога

Глава Якутии Айсен Николаев инициировал новую меру поддержки для участников специальной военной операции – освобождение от уплаты транспортного налога за 2022 год.

«Поручил распространить льготу на все виды транспорта, зарегистрированные на военнослужащего, и предусмотреть проактивный режим её действия, чтобы участники специальной военной операции были освобождены от необходимости подачи заявления в налоговый орган», – сказал Айсен Николаев.

Таким образом, в случае принятия закона участник СВО автоматически освобождается от уплаты транспортного налога.

Соответствующий проект республиканского закона в ближайшее время будет внесён на рассмотрение Госсобрания (Ил Тумэн).

Новой льготой воспользуются мобилизованные и военнослужащие, принимающие или принимавшие участие с 24 февраля 2022 г. в специальной военной операции и заключившие в добровольном порядке контракты на выполнение специальных военных задач с 24 февраля 2022 года.

«Оперштаб создает опорные пункты в городах Владивосток, Улан-Удэ и Хабаровск»

Оперативный штаб республики по поручению Главы Якутии Айсена Николаева создает опорные пункты в городах Владивосток, Улан-Удэ и Хабаровск. Для решение этой задачи представители Оперативного штаба в течение недели вылетят в эти города.

Об этом на брифинге сообщил заместитель Председателя Оперштаба по дополнительному обеспечению оснащением и снаряжением участников от Якутии, задействованных в специальной военной операции Дмитрий Лепчиков.

«Министерством сельского хозяйства Якутии определены местные производители, чья продукция будет включена в состав продуктовых наборов для военнослужащих, проходящих лечение и реабилитацию в медицинских учреждениях центральных городов страны, - рассказал Лепчиков. - По линии Министерства предпринимательства республики для участников специальной военной операции организуется изготовление порядка десяти наименований дополнительной экипировки».

По информации заместителя Председателя Оперштаба, сейчас решаются задачи переброски грузов авиатранспортом из Якутска до опорных пунктов и военных госпиталей, в которых проходят лечение мобилизованные граждане и добровольцы из Якутии.

«Также прорабатываются вопросы транспортировки необходимых материалов до местных производителей в Якутии, занятых в производстве обмундирования и снаряжения», - добавил Лепчиков.

Напомним, что решением Оперативного штаба республики был утвержден перечень из 41 наименований дополнительного оснащения и снаряжения для участников специальной военной операции от Якутии.

Пресс-служба Главы РС (Я)
и Правительства РС (Я).

Хаһыат алтынньы 20 күнүгэр 41 №-гэ тахсыбыт таайбараҥ ЭППИЭТЭ

Сытыары:

1. Солуурчах. 4. Сардаҥа. 5. Аарайах. 7. Туура. 9. Хадаҕа. 10. Араҕас. 12. Собо. 13. Орох. 14. Уста. 15. Аҕыс. 17. Хобо. 18. Харта. 21. Баас. 23. Мутук. 25. Хатыы. 28. Солох. 30. Ыра. 31. Тыа. 32. Хары. 33. Тайыы. 34. Араҥ. 35. Ача. 36. Ыыр. 37. Атыыр. 40. Такыр. 42. Ыаҕас. 45. Ньам. 46. Саҕах. 48. Ынах. 49. Хоро. 50. Отор. 51. Арыы. 52. Айах. 54. Курбуу. 57. Умуһах. 59. Ордуу. 60. Хабылык. 61. Уһуктуу. 62. Албынныт.

Туруору:

1. Саха. 2. Уйус. 3. Хаһа. 4. Саас. 6. Хоох. 7. Талах. 8. Аараа. 9. Хонолу. 11. Солбоо. 14. Улуу. 16. Соло. 17. Харахтаан. 19. Айа. 20. Тыы. 22. Салыҥнаах. 23. Марха. 24. Кылар. 25. Хатат. 26. Тойук. 27. Ытыыр. 28. Саары. 29. Харыс. 38. Тымтык. 39. Ылах. 41. Аба. 41а. Ыча. 43. Аҥыр. 44. Арыҥах. 46. Соҕуо. 47. Хонуу. 51. Атах. 53. Хоту. 55. Бука. 56. Одун. 58. Урут.

Таайбараҥы оҥордо
Алла СЕЛЬТЮКОВА-Айаалла.

– Тыа сирэ –

Бордоҥ нэһилиэгин сонуннара

Күһүҥҥү үлэлэртэн кылгастык:

- Уу баһар, от мас тиэйэр дабааннары астарыы үлэтэ түмүктэннэ.

- Уулусса умайбыт лаампаларын саҥардыы, суол бырааб ылатын бэлиэлэрин туруоруу үлэтэ ыытылла тураллар.

- Ахсыннью 18 күнүгэр ыытыллыах таах баһылык быыбарыгар бэлэмнэнии үлэтэ саҕаланна.

- Итиини биэрэр тэрилтэлэр үлэлэрэ биир таһымҥа ыытыллар, бу тэрилтэлэргэ үлэ миэстэтэ толору хааччыллан турар.

- Олохтоох врачебнай амбулатория үлэһиттэрэ уоппускаттан тахса иликтэринэн, оройуон киин балыыһатын быһааарыытынан, күнүскү режимҥа олорон үлэлииллэр, дьоҥҥо-сэргэҕэ сөптөөх медицинскэй өҥө оҥоһулла турар.

- Чаанынай атыы-эргиэн тэрилтэлэлрэ төһө саппаастаахтарынан атыыны-эргиэни ыыта олороллор. Нэдиэлэ ахсын төһө кыалларынан дьоҥҥо-сэргэҕэ наадалаах табаар төһөтө баара мониторинг быһыытынан оройуон дьаһалтатыгар ыытыллар. Икки килиэп оҥорор бэкээринэлэр суол аһыллыар диэри туттар бурдуктарын саппааһа баар, килиэп астана турар.

- Нэһилиэнньэни ыраас иһэр уунан хааччыйар станция өрөбүлэ суох үлэлиир. Ол курдук Хатыы, Маалыкай, Малдьаҕар оскуолалара, уһуйааннара, ыраас ууга хааччахтаммакка олороллор.

Суһал ыстаап:

Быстах мобилизацияҕа түбэспит 13 биир дойдулаахтарбытыгар аналлаах нэһилиэккэ суһал ыстаап тэриллэн үлэлиир. Төһө күүс тиийэринэн сөптөөх көмөҥү мобилизованнайдарбытыгар уонна кинилэр дьиэ кэргэттэригэр ыыта турабыт. Аҕам саастаахтар түмсүүлэрэ, олохтоох врачебнай амбулатория таҥаһынан-сабынан көмөлөрүн оройуон суһал ыстаабыгар тиксэрэн мобилизованнайдарга гуманитарнай көмө быһыытынан оройуонтан ыытылынна.

Дьахтар сэбиэтэ хомуурга барбыт 4 уолаттарга бастакынан хас биирдиилэригэр харчынан көмө оҥорбуттара. Нэһилиэккэ үлэлиир бүддьүөт тэрилтэлэрин өттүттэн материальнай көмөлөр оҥоһуллуннулар, билигин да оҥоһулла тураллар. Олохтоох бүддьүөттэн хас биирдии мобилизацияҕа түбэспит уолаттарбытыгар 20 тыһ. солк көмө оҥорорго нэһилиэк депутаттарын быһаарыыта тахсан уолаттарбытыгар ыытылынна.

Маны таһынан оройуон салалтата Приморскай кыраайга барарыгар икки мобилизованнай уолга уопсай көмө харчыттан баһыылка оҥоһулунна. Анал операцияҕа сылдьар хорсун буойун уолаттарбыт дойдуларыгар этэҥҥэ эргиллэн кэлиэхтэрэ диэн эрэнэбит, күүтэбит.

Тыа хаһаайыстыбата:

- Быйыл сүрдээх элбэх ардах түһэн от оттоохунугар улахан мэһэйдэр үөскээн от оттоммото, оттоммут от ууга былдьанна. 2675 туонна от былааныттан 1551 туонна оттонно, ол аата от былаанын 58 эрэ бырыһыан толорулунна. Тиийбэт 660 туонна оту буларга үлэ ыытыллан 392 тн окко оройуон иһиттэн атыылаһарга дуогабар түһэристибит. 30 туонна гранулированнай от сакаастаммытыттан 6 туонната Ньурбаҕа кэлэн ыскылаакка уурулунна. Ордуга суол турдаҕына кэлэрэ кэтэһиллэр.

Маны таһынан 28 тн комбикормҥа, 15 тн эбиэскэ сайаапка оҥоһуллубута. Оройуон өттүттэн манныгы балаһыанньаҕа транспортнай өттүттэн ороскуотун, 60 км ыраахтан таһыллар окко уйунарын туһунан оройуон баһылыга нэһилиэнньэни кытта көрсүһүүгэ этэн турар. Олохтоох дьаһалта улуус тыатын хаһаайыстыбатын департаменын, улуус дьаһалтатын кытта тэҥҥэ үлэлэһэн улуус иһиттэн тиийбэт оту буларга үлэ ыытыллар.

- 300 туонна үүт туттарар былаанын, СПК "Сайдыы" кооператив толорор соруктаах үлэлиир. Маны таһынан 10 туонна эт соҕотуопкатыгар СХПК "Маалыкай" үлэлэһэргэ ылынна. СПК "Сайдыы" кооператив хотоно кыстыкка бэлэм, 80-ан тахса сүөһүнү кыстатар былааннаах.

Быйыл бу кооператив 100 төбөҕө аналлаах хотон тутуутун гранын ылбыта, хомойуох иһин, суол-иис хаалан тутар матырыйаала кыайан кэлбэккэ бу кэмнэргэ хотон туруохтаах сирин күрүөтэ-хаһаата эрэ оҥоһулунна, онон кэлэр сылга үлэҕэ киирэрин күүтэбит.

Айан суол:

- Билиҥҥи туругунан сиринэн транспорт сырыыта суоҕунан, өрүһүнэн дьону таһар салгын сыттыктаах суудуна алдьанан, хаайтара сытар дьоммутугар үс нэһилиэгинэн сайаапка оҥорон вертолетунан аҕалтардыбыт. Инникитин да бу хайысханы тутуһан сырыы боппуруостарын быһаарарга үлэлэһэбит.

- Кэнники кэккэ сылларга үс нэһилиэгинэн транспорт көрүҥэ элбээн заправочнай станцияҕа турар 5-50 кубтаах, 3-25 кубтаах емкость үс нэһилиэк наадыйыытын толуйбат курдук турукка киирдэ, суол туруга эмиэ эбиискэ буолан, төһө да суол хаалыар диэри Маалыкайдааҕы заправочнай станцияҕа ГСМ аҕалыытын үлэтэ бара турбутун да иһин, бензин, сэлээркэ билиҥҥи туругунан хааччахтанан турар.

Быйылгы ГСМ саппааһа улахан, суол оҥоруутугар туттуллар тиэхиникэлэри заправкалааһын түмүгэр тахсыбытын эмиэ бэлиэтиэххэ наада. Онон билигин суол аһыллыар диэри уматыгы тиэрдэр сыаллаах, заправочнай станция үрдүкү салалтата хааччахтааһын миэрэлэрин киллэрэн турар.

Сибээс моһуоктара:

- МТС сибээһэ алтынньы 15 чыыһылатыттан алдьанан турар. Бу боппуруоска МТС сибээһин сүрүннүүр исписэлиистэрин кытта тэҥҥэ үлэлээн, кинилэр этиилэринэн үлэни ыыта сыруттыбыт. Ол түмүгүнэн исписэлиис кабель алдьаныыта тахсыбыт диэн быһаарда. Билиҥҥи туругунан МТС сибээһэ суох, исписэлиис кэлэн оҥорорун күүтэрбитигэр эрэ тиийэбит.

Маннык сибээс алдьаныылара тахсар түгэннэрэ билигин, аныгы үйэ хаамытын ситиһэргэ биллэрин курдук нэһилиэк олохтоохторугар улахан хааччахтары үөскэтэр. Тоһоҕолоон эттэххэ, сибээс алдьанар түгэнигэр, тутатына кэлэн көрөрө оҥорор анал сөптөөх исписэлиистэр суохтара сүрдээҕин моһуоктуур.

Надежда ЧЕМПОСОВА.
Маалыкай.

– Спорт –

Аан дойду чемпионатын мунҥутуур кыайыылааҕа, рекордсмена буолла

Петр Баттахов – ортоку.

Алтынньы 22-23 күннэригэр Москва аттынааҕы Реутов куоракка пауэрлифтинг WPF федерацията тэрийиитинэн Аан дойду уочараттаах чемпионата ыытылынна. Манна Саха сириттэн үс лифтэр ситиһиилээхтик кытыннылар.

Ол курдук 50-54 саастаахтарга Хатастан биллиилээх мадьыыны, тренер Копырин И.И. (82,5 кг) 190 кг холкутук көтөҕөн бастакы миэстэни ылла уонна бу 55 сааһын туоларыгар бэйэтигэр бэлэх оҥоһунна. Оттон 82,5 кг 70-74 саастаахтарга Таатта талыыта Николай Матаннанов эрэллээхтик бастаан спорт маастарын үрдүк аатын ылла. Кини ити кыайыытын 70 сааһын томточчу туолбут кэрэ бэлиэ күүгэр ылбыта кэрэхсэбиллээх.

Онтон 100 кг диэри 70 саастаах Ньурба чулуута, биллиилээх мадьыыны, тренер, судьуйа, спорт тэрийээччитэ Петр Петрович Баттахов соргулаахтык кытынна. Кини 210 кг холкутук көтөҕөн Аан дойду чемпионатын мунҥутуур кыайыылааҕа буолла уонна Аан дойду кылаастаах маастар нуорматын аһара толордо, Аан дойду саҥа рекордун олохтоото.

Киһини сөхтөрөрө диэн Бүөтүр 70 сааһыгар ити көрдөрүүтүнэн тус рекордун олохтообута буолар. Онон биһиги бэтэрээн лифтердарбыт саха омуга күүһүн-күдэҕин, быстыбат сыдаанынын, булгуруйбат модун санаатын кэм кэрдии бардаҕын аайытын ыһыктыбатын өссө төгүл бүтүн Аан дойдуга көрдөрдүлэр.

Лариса ДОРОФЕЕВА.

– Исписэлиис сүбэлиир –

Сүөһүгүтүн эбии аһылыгынан аһатыҥ

Ньурба улууһугар бу сыл от ыйын 1 күнүнээҕи туругунан, бас билии көрүҥүттэн тутулуга суох бары хаһаайыстыбаларга 16355 ынах сүөһү, ол иһигэр 5234 ыанар ынах, 14298 сылгы, ол иһигэр 6687 биэ баар. Былырыыҥҥы сыл туһааннаах кэмигэр тэҥнээтэххэ, хороҕор муостаах уопсай ахсаана 5,6 %-ынан, ыанар ынах 2,7 %-ынан, дьөһөгөй оҕотун уопсай ахсаана 8,6 %-ынан, биэ 2,9 %-нынан эбиллибит. Онон сүөһү-сылгы ахсааныгар көрдөрүү куһаҕана суох.

Ынах сүөһү, сылгы ыалдьыбатын туһугар, төрөлкөй төрүөҕү, элбэх эти-үүтү ылар сыалтан үчүгэй хаачыстыбалаах аһылыгынан хааччыйар сүрүн сорук буолар. Аҥаардас от аһылык биһиги уһун кыһыннаах айылҕабытыгар сүөһү доруобуйатын ирдэбилин толору хааччыйбата чахчы.

Ордук сытыытык аһылык боппуруоһа быйылгы кыстыкка турар. Уһуннук ардаан, ходуһалар ууга былдьанна, суол-иис алдьанна, охсуллубут от ардахха баттанан от хаачыстыбата мөлтөх буолара биллэр.

От састаабыгар битэмииннэр, минеральнай эттиктэр (микро-макроэлеменнэр) тиийбэттэриттэн сүөһү-сылгы туруга мөлтүүр, араас ыарыыларга ылларымтыа буолар, төрүөҕэ төннөр, этэ-үүтэ тардар. Куһаҕан хаачыстыбалаах отунан уһуннук аһаттахха ынахха кээһии, биэҕэ кулуннааһын саҕаланналлар. Устунан ырыганнаан өлүү-сүтүү элбиир.

Сүөһү, сылгы уонна дьиэ иитиэх кыылыгар барытыгар, этигэр-хааныгар тиийбэт битэмиииннэрин араас эбии аһылыгынан ситэрэн биэриэххэ наада. Билиҥҥи кэмҥэ битэмиииннээх минеральнай эбииликтэр араас көрүҥнэрэ атыыга бааллар. Ол курдук бирикиэттэр, ортотунан баайарга табыгастаах буоллун диэн хайаҕастаахтар, грануламмыттар, бытарытыллыбыттар уо.д.а., сыаналара да удамырдар. Улахан тэриллиилээх хаһаайыстыбаларга "кормораздатчиктар" бааллара улахан күүс-көмө буолуо этэ. Эбии аһылык илдьиритиллэн, биир тэҥник буккуллан сүөһүгэ барытыгар тиксэринэн табыгастаах.

Онон, хаһаайыстыбалар салайааччыларын, биирдиилээн сүөһү-сылгы иитээччилэри эбии аһылык боппуруоһун болҕомтоҕо ылалларыгар ыҥырабыт. Туһу, битэмиииннээх минеральнай эбииликтэри атыылаһарга эрдэттэн дьаһанан, уһун кыһыммытын сүөһүбүт-сылгыбыт этэҥҥэ туорууругар кыһаллыаҕыҥ. От хаачыстыбата, сүөһүбүт-сылгыбыт туруга айылҕа дьайыытыттан эрэ буолбакка тус бэйэбит хайдах дьаһанарбытыттан эмиэ тутулуктааҕын умнумуоҕуҥ.

Ньурбатааҕы бэтэринээринэй салалта.

– СИА иһитиннэрэр –

Саха сиригэр дьиэ ыттарыгар киһиэхэ тарҕанар инфекцияны буллулар

Саха сиригэр дьиэ ыттарыгар бруцеллёз булулунна. Бу инфекционнай ыарыы, киһиэхэ эмиэ сыстыан сөп. Куорат территориятыгар харантыын олохтонно. СИА-ҕа өрөспүүбүлүкэ ветеринариятын Департаменыгар иһитиннэрбиттэринэн, бруцеллез Кане-Корсо боруода ыкка көстүбүт.

Биир уус ыттар. Билигин ийэлэрэ, атыыра уонна ыт оҕолоро ханна бааллара чуолкайданна. Биирдии ыт Үөһээ Бүлүүгэ, Ньурбаҕа, икки ыт Мэҥэ Хаҥаласка, уоннааҕылар Дьокуускайга бааллар. Манна эпизоотическай көстүү баара бэлиэтэннэ. Хаһаайыттары кытта кэпсэтии ыытылынна. Роспотребнадзор үлэһиттэрэ анаалыстары ыллылар. Маны сэргэ алтыспыт ыттарыттан биологическай матырыйаал хомулунна.

«Бруцеллезтан вакцина өссө оҥоһулла илик, ол иһин ыалдьыбыт кыыллар суох оҥоһуллаллар. Дьокуускайга ыты дьаарбатыы бобуута суох. Ити эрээри ыт куонкурустарын, быыстапкаларын ыытыы көҥүллэммэт», - СИА-ҕа Департамент салайаччыта Петр Петров эттэ.

– Оскуола –

Актыбыыстар түмүстүлэр

Алтынньы 22 күнүгэр Акана орто оскуолатыгар актыбыыстар слёттара буолан ааста. Бу тэрээһини үөрэх салалтата, Акана оскуолата уонна "Дьулуур", РДШ хамсааһынын тэрийээччилэрэ иилээн-саҕалаан ыыттылар.

Хаҥалас, Акана, Чаппанда, Маар, Сүлэ, Ньурба гимназията, Тэхиниичэскэй лицей, Ньурба 2-с №-дээх оскуолата уонна "Ньурба эрэллэрэ" хамаанда тэринэн көхтөөх кыттыыны ыллылар. Актыбыыс оҕолор мустаннар араас оонньуулары, дьарыктары, акциялары ыыттылар, кыттыстылар.

Кинилэр 4 хайысханан үлэлээтилэр: байыаннай-патриотическай, гражданскай актыыбынас, информационно-медийнай, личностнай сайдыы. Оҕолор араас роликтары, тренниннары, семинардары тэрийдилэр. Лааҕырдарга, тэрээһиннэргэ саататар аниматор буоларга эмиэ үөрэннилэр. Бэйэ бэйэлэрин кытары билсэн, кэпсэтэн бириэмэлэрин биллибэттик атаардылар. Көрсүһүү олус интэриэһинэйдик ааста.

Бу күн актыбыыстары кытары Ньурба оройуонун салалтатын эдэр ыччаты кытары үлэтин салайааччыта Валерия Владимирова көрүстэ. Кини оҕолор төрөөбүт, улааппыт дойдуларыгар патриот буолуохтаахтарын уонна үөрэхтэригэр кыһаллан үөрэнэн, дойдуларын сайдыытыгар бэйэлэрин кылааттарын киллэрэллэригэр эттэ. Онтон оройуон салалтатын өттүттэн көхтөөх, сайдыылаах, ситиһиилээх оҕолору өйөөһүн баар буолуо диэтэ.

Акана оскуолатын педагог-тэрийээччитэ Соркомова Анна Прокопьевна, оройуоҥҥа оҕо хамсааһынын саамай көхтөөх киһитэ, бу күн эмиэ барытын үрдүк таһымҥа тэрийэн ыытта.

Арассыыйа оскуолаларын оҕолорун хамсааһынын уонна Саха сирин "Дьулуур" оҕо тэрилтэтин Ньурба оҕолоро өйүүллэр уонна итиннэ кыттыһаллар. Ону актыбыыс оҕолор бу күн мустан туоһулаатылар.

Анжелина ЖДАНОВА,
"ЫЛЛЫК" эдкорпост.

– Реплика –

Почему на фасаде нового здания сокращенное название Нюрбинского театра?

Совсем скоро Нюрбинский государственный передвижной драматический театр наконец-то обретёт свое здание, которого у него не было все 56 лет своего существования. Однако уже сейчас многие задаются одним и тем же вопросом - почему на фасаде указано сокращенное название театра.

Теперь уже в далеком 1966 году, когда выпускники Московского театрального училища им.Щепкина приехали в Нюрбу и составили костяк труппы, приказом Министерства культуры РСФСР новому культурному учреждению было присвоено следующее название - Нюрбинский государственный передвижной драматический театр.

Долгие годы он был единственным государственным театром, находящимся за пределами Якутска. Также особый статус театра подразумевает слово "передвижной", так как больше половины театрального сезона труппа находится на гастролях.

Так почему строители решили убрать два ключевых слова из названия театра? Кто дал на это добро? Куда смотрит Министерство культуры РС(Я)? Насколько мне известно, никаких изменений в устав театра не вносилось.

Это все выглядит совсем странным, если учесть, что поначалу вывеска была с полным названием, вплоть до указания региона - Республики Саха (Якутия). Кроме того, это же лишние расходы - от изготовления букв до монтажа, а затем, как выясняется, и демонтажа. Хорошо бы исправить ситуацию до официального открытия театра.

Валентина ВАСИЛЬЕВА.

– ГАИ предупреждает –

Остерегайтесь подделок

В Нюрбинском районе участились случаи, когда Госавтоинспекция выявляет факты подделки водительских удостоверений.

В октябре месяце Госавтоинспекцией Нюрбинского района выявлено 3 факта подделки водительских удостоверений.

Способы обнаружения подделок бывают разными: сотрудники визуально обнаруживают признаки подделки при работе на линии, при проверке по базе данных выданных удостоверений, при попытке обмена. Многие лжеводители, садящиеся за руль с поддельным удостоверением, порой не знают, что за это предусмотрена уголовная ответственность. Либо надеются, что им удастся избежать наказания за подобное нарушение закона.

Покупаясь на пестрящие в сети интернет заманчивые предложения о быстром, качественном и недорогом изготовлении водительского удостоверения, человек даже не задумывается, что после приобретения поддельного права на вождение автомобилем он становится преступником и, соответственно, несет уголовную ответственность.

Покупатели поддельных "прав" наивно полагают, что с приобретением поддельных документов их проблемы решены. Покупка "липовых" документов, может, и легкий вариант, однако с такой же легкостью подделка себя и обнаруживает. Во-первых, такие документы не будут числиться в базах ГИБДД, а значит, что их "подлинность" всплывет при первой же проверке. Во-вторых, на оригинальных документах есть знаки защиты, которые отсутствуют на подделке. И хотя на "липовых правах" будет реальная серия, под которую готовятся бланки, исход не изменится - поддельные документы рано или поздно будут выявлены сотрудниками ГИБДД.

Прежде чем обращаться к услугам по изготовлению поддельных водительских удостоверений, подумайте, что в данном случае вы в большей степени рискуете нажить еще массу новых проблем, чем решить имеющиеся.

Напомним, что изготовитель поддельного удостоверения несет ответственность, предусмотренную ч.1 ст.327 УК РФ "...Подделка удостоверения или иного официального документа...", которая влечет ограничение свободы на срок до трех лет, либо арест на срок до шести месяцев, либо лишение свободы на срок до двух лет.

Покупатель же поддельного водительского удостоверения несет ответственность, предусмотренную ч.3 ст.327 УК РФ "...Использование заведомо подложного документа...". Наказание за такие действия предусматривает штраф в размере 80 тысяч рублей, либо в размере заработной платы или иного дохода осужденного за период до 6 месяцев, либо обязательные работы на срок от 180 до 240 часов, либо исправительные работы на срок до 2 лет, либо арест на срок до 6 месяцев.

ОГИБДД ОМВД России по Нюрбинскому району.

– ГИМС сообщает –

Выход маломерных судов на водные объекты запрещен!

Риск возникновения происшествий становится крайне высоким. Призываем всех судоводителей помнить об ответственности и не нарушать правила эксплуатации маломерных судов. В случае выхода маломерных судов на водные объекты с момента закрытия навигации судоводителя будут нести административную ответственность.

В соответствии с Приказом Министерства транспорта и дорожного хозяйства Республики Саха (Якутия) от 15 сентября 2022 года № ОД-330 с 10 октября 2022 года завершена навигация для маломерных судов в Нюрбинском районе.

Во избежание происшествий на воде и аварий с маломерными судами следует учитывать различные риски, связанные с посадкой судна на мель, ударами о камни и перекаты, выходами из строя винтов подвесных лодочных моторов, ухудшением видимости в результате образования туманов, увеличением количества травы и водорослей, обледенением судна, процессами активного ледообразования, сопровождаемыми шугой.

По завершению навигационного периода необходимо провести тщательное обслуживание и консервацию маломерных судов, определить их на зимнее хранение.

В эти дни начался период ледообразования и, если на русле рек этот процесс еще едва заметен, то водная гладь проток и озер уже покрывается корочкой льда. Осенний лед до наступления устойчивых морозов тонкий и непрочный. Ни в коем случае нельзя выходить на лед в осенний период, особенно в темное время суток и при плохой видимости в тумане, при снегопаде.

Родители должны пресекать игры и шалости детей на тонком льду, не оставлять детей без присмотра у замерзающих водоемов. Постоянно напоминайте и разъясняйте им правила поведения на льду, о мерах безопасности и последствиях нарушения правил!

Вилюйское отделение Центр ГИМС ГУ МЧС России по РС (Я).

Күндү тапталлаах кыыһым, ийэм, балтыбыт
СПИРИДОНОВА Тамара Гаврильевна
уһун ыарахан ыарыы кэнниттэн бу дьыл алтынньы 18 күнүгэр күн сириттэн барбытын туһунан билэр, аймах дьоммутугар иһитиннэрэбит. Күндү кыыһым, ийэм, балтыбыт быдан дьылларга быраһаай, ийэ буоруҥ сымнаҕас суорҕан буоллун.
Ийэтэ, кыыһа, убайа, эдьиийдэрэ.

Күндүтүк саныыр дьүөгэм, оҕо сааһым доҕоро, Октябрьскай нэһилиэк олохтооҕо
СПИРИДОНОВА Тамара
соһуччу ыарахан ыарыыттан туораабытынан тапталлаах ийэтигэр Валентина Николаевнаҕа, эдьиийдэригэр Валенсияҕа, Машаҕа, убайыгар Коляҕа уонна кыыһыгар Вероникаҕа дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.
Дьүөгэтэ Валя уонна кини дьиэ кэргэнэ.

Октябрьскай нэһилиэк олохтооҕо, балтыбыт
СПИРИДОНОВА Тамара Гаврильевна
ыарахан ыарыыттан эдэр сааһыгар Орто дойду олоҕуттан туораабытынан ийэтигэр Валентина Николаевнаҕа, убайыгар Коляҕа, балтыбытыгар Машаҕа, кыыһыгар Вероникаҕа дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Антоновкаттан Саввиновтар дьиэ кэргэттэрэ.

Өр сылларга Ньурбатааҕы Ростелекомҥа УРС-37 салайаччытынан, начальнигынан таһаарыылаахтык үлэлээбит СӨ сибээһин Бочуоттаах үлэһитэ, ОАО Ростелеком Бочуотун дуоскатыгар суруллубут үлэ бэтэрээнэ, Октябрьскай нэһилиэк Бочуоттаах гражданина
СЕМЕНОВ Егор Анисимович
76 сааһыгар алтынньы 18 күнүгэр ыарахан ыарыыттан Дьокуускай куоракка Орто дойду олоҕуттан сырдык тыына быһынна. Дьокуускай куораттан аҕалан үлэлээбит, олорбут сиригэр тиһэх суолугар атааларга өйөбүл тирэх буолбут Дьокуускайдаабыы, Ньурбатааҕы Ростелеком бары салайаччыларыгар, үлэһиттэригэр, оскуолаҕа бииргэ үөрэммит оҕолоругар, Томскай куоракка ТИАСУР-га бииргэ устудьуоннаабыт табаарыстарыгар, Дьокуускай куоракка, Ньурбаҕа олорор бары аймахтарбытыгар сүҥүөхтээх бэйэбит сүгүрүйэн туран дириҥ махталбытын биллэрэбит.
Баҕарабыт эһиэхэ барыгытыгар чэгиэнчэбдик доруобуйаны, үлэҕитигэр үрдүк ситиһиилэри, олоххутугар дьолу-соргуну, барыта этэҥнэ буолуулуу.
Уолаттара, кийииттэрэ, сиэннэрэ, бииргэ төрөөбүттэрин дьиэ кэргэттэрэ, Дьокуускайга, Ньурбаҕа олорор бары аймахтара.

Улаханнык убаастыыр, тапталлаах таайбыт, Хаҥалас нэһилиэгиттэн төрүттээх
СЕМЕНОВ Егор Анисимович
алтынньы 18 күнүгэр ыарахан ыарыыттан Дьокуускай куоракка сырдык тыына быстыбыта.
Кэргэнэ Валентина Васильевналыын 3 уол оҕону улаатыннарбыттара, билигин элбэх сиэннэрдээх. Өр сыл Телевышкаҕа начальнигынан үлэлээбитэ. Үлэтигэр билиилээх, ирдэбиллээх салайааччы этэ. Иллэҥ кэмигэр ыллыырын, дуобакка, саахымакка оонньуурун сөбүлүүр этэ. Сөбүлээн бултуура, балыктыыра. Ыллыыр дьарыктааҕа, элбэхтик кэнсиэртэргэ кыттара, гастолларга барара. Дьон сэргээн истэр кэрэ куоластааҕа. Аһыныгас, эйэҕэс майгылааҕа, аймахтарыгар, дьоҥҥо кыаҕа тиийэринэн көмөлөһөрө. Кэргэнэ Валентиналыын эдэрдэригэр холбоһон ыал буолбуттара, ыраас тапталга куустаран өр сылларга бииргэ олорбуттара. Егор Анисимович олоҕун уолаттара, сиэннэрэ салгыахтара, аатын аттатыахтара. Быдан дьылларга быраһаай.
Балтыларын Анна, Светлана, Ирина дьиэ кэргэттэрэ.

Өр сылларга Ростелекомҥа УРС-37 салайаччытынан, онтон учаастак (Телевышка) начальнигынан таһаарыылаахтык үлэлээбит СӨ сибээһин Бочуоттаах үлэһитэ, "ОАО Ростелеком" Бочуотун дуоскатыгар туруоруллубут үлэ бэтэрээнэ, Октябрьскай нэһилиэк Бочуоттаах олохтооҕо, аймахпыт
СЕМЕНОВ Егор Анисимович
бу дьыл алтынньы 18 күнүгэр уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн оҕолоругар, бииргэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Ньурбаттан Алексеевтар.

Күндүтүк саныыр тапталлаах аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит, Сүлэ нэһилиэгин олохтооҕо
СИВЦЕВ Евсей Евсеевич
уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан дириҥник курутуйан туран биллэрэбит.
Оҕолоро, кийииттэрэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.

"Ньурба улууһа" МО Дьаһалтата уонна профкома, улуус Сүбэтэ. Улуустааҕы Ытык Сүбэ уонна бэтэрээннэр Сэбиэттэрэ Сүлэ нэһилиэгин сельсоветын бэрэссэдээтэлинэн, баһылыгынан үтүө суобастаахтык үлэлээбит кэллиэгэбит, "Гражданскай килбиэн", "370 сыл Саха сирэ Арассыыйаны кытта бииргэ" бэлиэлэр кавалердара, элбэх оҕолоох улахан дьиэ кэргэн тапталлаах аҕата, эһэтэ
СИВЦЕВ Евсей Евсеевич
ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кини дьиэ кэргэнигэр, чугас дьонугар уонна аймахтарыгар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Убаастабыллаах сыбааппыт, өр сылларга олоҕун нэһилиэк олоҕун салайар үлэҕэ анаабыт, аҕалаатар аҕабыт, эһэбит
Евсей Евсеевич СИВЦЕВ
ыарахан ыарыыттан бу күн сириттэн күрэммитинэн бары билэр, аймах дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тириэрдэбит.
Оҕолоро, кийииттэрэ, күтүөттэрэ, сиэннэрэ, хос сиэнэ, Филипповтар, Николаевтар дьиэ кэргэттэрэ.

"Дьиикимдэ нэһилиэгэ" СП дьаһалтата, нэһилиэк депутаттарын Сэбиэтэ өр сылларга Дьиикимдэ сельскэй Сэбиэтин исполкомун бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбит
СИВЦЕВ Евсей Евсеевич
ыараханнык ыалдьан күн сириттэн барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Убаастабыллаах кэллиэгэбит Екатерина Евсеевнаҕа, кэргэнигэр, Василий Николаевичка амарах аҕалара, оҕолорго тапталлаах эһэлэрэ, Сүлэ нэһилиэгэр өр сыл Сэбиэт бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбит, нэһилиэкпит биир убаастанар олохтооҕо
СИВЦЕВ Евсей Евсеевич
уһун, ыарахан ыарыы кэннэ күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Сүлэтээҕи "Улыбка" оҕо уһуйаанын кэлэктиибэ.

Сүлэ нэһилиэгин олохтооҕо, убаастанар, ытыктыыр киһибит
СИВЦЕВ Евсей Евсеевич
уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.
Сүлэтээҕи "Кооператор" маҕаһын кэлэктиибэ.

"Сүлэ нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата, нэһилиэк депутаттарын Сэбиэтэ Сүлэ нэһилиэгэр өр сылларга баһылыгынан үлэлээбит
СИВЦЕВ Евсей Евсеевич
уһун ыарахан ыарыыттан алтынньы 22 күнүгэр олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.
"Сүлэ нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата.

Өр сылларга Сүлэ нэһилиэгин баһылыгынан үлэлээбит күндүтүк саныыр доҕорбут, элбэх оҕо, сиэн тапталлаах аҕата, эһэтэ
СИВЦЕВ Евсей Евсеевич
уһун ыарахан ыарыыттан Орто дойду олоҕуттан барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, аймах билэ дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.
Антоновкаттан Саввиновтар, Сүлэттэн Петрова С.Г.

Өр сылларга бииргэ үлэлээбит кэллиэгэм, наставнигым, үөрүүлээх да, хомолтолоох да күннэрбэр күүс-көмө, өйөбүл буолбут, элбэх оҕо аҕата, эһэтэ, сэмэй, холку, киэҥ көҕүстээх саха киэн туттар киһитэ
СИВЦЕВ Евсей Евсеевич
ыарахан ыарыыттан бу күн сириттэн барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, бука бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммын тиэрдэбин.
Евсей Евсеевич сырдык мөссүөнэ, эйэҕэс, сайаҕас майгыта сүрэхпитигэр, өйбүтүгэр-санаабытыгар баар буолуо, өйдүү-саныы сылдьыахпыт.
Розалия Афанасьевна Андреева.

Бииргэ үөрэммит табаарыспыт Копылова Любовь Николаевнаҕа Хабаровскай куораттыгар үөрэммит, үлэлээбит тапталлаах балта
КОПЫЛОВА Анна Николаевна
уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын холбуубут, аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.
Антоновка оскуолатын 6-с выпуһун үөрэнээччилэрэ.

Күндүтүк саныыр, тапталлаах балтыбыт, эдьиийбит Антоновкаттан төрүттээх, өр сылларга Хабаровскай куоракка олорбут
КОПЫЛОВА Анна Николаевна
уһун ыарахан ыарыыттан сирдээҕи олохтон туораабытын аймахтарбытыгар, бииргэ үөрэммит оҕолоругар, бары билэр дьонугар курутуйан туран иһитиннэрэбит.
Эдьиийэ, убайа, балта, саҥаһа, сиэн балтылара, быраата Дьокуускайтан, Новосибирскайтан, Ньурбаттан, Санкт-Петербургтан, Москваттан, Калининградтан.

Күндү бииргэ үөрэммит дьүөгэбит, Арассыыйа Бочуоттаах инвентаризатора
КОПЫЛОВА Анна Николаевна
алтынньы 20 күнүгэр ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан эдьиийигэр Любовь Николаевнаҕа, убайыгар Григорий Николаевичка, балтыгар Анастасия Николаевнаҕа дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.
Антоновка орто оскуолатын 1977 с. бүтэрбит 10 "а" кылаас.

Таркаайы нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ, убаастыыр күндү убайбыт
Михаил Александрович МОРГУСОВ
эмискэ ыалдьан олохтон туораабытынан хараастан туран саҥаспытыгар Груняҕа, оҕолоругар, күтүөттэригэр, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, хомолтобутун холбуубут, тулуурдаах буоларгытыгар эрэнэбит, эһиги ыар сүтүккүт аһыытын тэҥнэ үллэстэбит.
Киирэптэн Афанасьевтар, Львовтар, Маалыкайтан Ивановтар, Иннокентьевтар, Ньурбаттан Саввиновтар, Моргусовтар, Дьокуускайтан Львовтар, Чемезовтар, Иннокентьевтар, Чурапчыттан Тимофеевтар, Санкт-Петербургтан Мира.

Копыловтар дьиэ кэргэннэригэр, Антоновка оскуолатыгар өр сылларга үлэлээбит кэллиэгэбит Анастасия Николаевна Копылова тапталлаах эдьиийэ, үлэ бэтэрээнэ, РФ Бочуоттаах инвентаризатора
Анна Николаевна КОПЫЛОВА
Орто дойдуттан барбытынан кутурҕаммытын биллэрэбит. Төрөөбүт сирэ сылаас суорҕан, сымнаҕас тэллэх буоллун.
Антоновка оскуолатын кэлэктиибэ, профкома.

Күндү бииргэ төрөөбүт эдьиийбит, балтыбыт, Күндээдэттэн төрүттээх Ньурба олохтооҕо
ВАСИЛЬЕВА Ангелина Васильевна
бу дьыл алтынньы 25 күнүгэр эмискэ ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан билэр дьонугар курутуйан туран биллэрэбит.
Күндээдэттэн, Дьокуускайтан бииргэ төрөөбүттэрэ.

Бииргэ үөрэммит күндү кыыспыт, өр сылларга оскуолаҕа учууталынан үтүө суобастаахтык үлэлээбит
ВАСИЛЬЕВА (АЛЕКСЕЕВА) Ангелина Васильевна
эмискэ ыалдьан күн сириттэн күрэммитинэн кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, бииргэ төрөөбүттэригэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.
Линабыт барахсан быдан дьылларга быраһаай.
Күндээдэ орто оскуолатын 1981 с. выпуһа.

Ньурба оройуонун биолог учууталларын түмсүүтэ улаханнык убаастыыр, өр сылга Ньурба 2 №-дээх оскуолатыгар биолог учууталынан элбэх оҕону билиигэ тардыбыт, бэйэтэ туспа суоллаах, өр кэмҥэ бииргэ алтыһан үлэлээбит кэллиэгэбит, амарах дьүөгэбит, эрэллээх сүбэһиппит
ВАСИЛЬЕВА Ангелина Васильевна
эмискэччи ыарахан ыарыыттан биһиги кэккэбититтэн туораабытынан кэргэнигэр Иван Николаевичка, оҕолоругар Марияҕа, Василинаҕа, Андрейга, чугас дьонноругар дириҥ кутурҕанын биллэрэр.
Кэллиэгэбит, дьүөгэбит Ангелина Васильевна сырдык өйдөбүлэ биһиэхэ куруук тыыннаах буолуо.

Күндү дьоммутугар Алешаҕа, Юлияҕа, кыргыттарыгар Таняҕа, Геяҕа уонна кинилэр дьиэ кэргэттэригэр тапталлаах балтылара, эдьиийдэрэ
ВАСИЛЬЕВА Ангелина Васильевна
соһуччу ыараханнык ыалдьан олохтон барбытынан бары чугас дьонноругар дириҥ кутурҕаммытын тириэрдэбит.
Наташа, Оксана уонна бары Семеновтар, Санниковтар Ньурбаттан, Мииринэйтэн, Дьокуускайтан.

Бырааттым Васильев Иван Николаевичка кэргэнэ, Машаҕа, Василинаҕа, Андрейга тапталлаах ийэлэрэ, сиэннэригэр эбэлэрэ
ВАСИЛЬЕВА Ангелина Васильевна
эмискэ күн сириттэн күрэммитинэн кутурҕаммытын тириэрдэбит, аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.
Убайыҥ Леонид уонна кини дьиэ кэргэнэ.

Ньурба 2 №-дээх оскуолатыгар өр сылларга биология учууталынан үлэлээбит убаастыыр кэллиэгэбит, үлэ бэтэрээнэ
ВАСИЛЬЕВА Ангелина Васильевна
уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Иван Николаевичка, оҕолоругар Марияҕа, Василинаҕа, Андрейга, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар, билэр дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Ньурба 2 №-дээх оскуолатын кэлэктиибэ.

Таптыыр кэргэним, аҕабыт, эһэбит, хос эһэм, үлэ бэтэрээнэ
МОРГУСОВ Михаил Александрович
бу дьыл алтынньы 25 күнүгэр өр сыл ыарахан ыарыыга ыалдьан 65 сааһыгар олохтон туораабытын курутуйан туран билэр дьонугар, аймахтарыгар, табаарыстарыгар иһитиннэрэбит.
Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэнэ.

Убаастыыр кэллиэгэбит, САССР култуурратын үтүөлээх үлэһитэ, самодеятельнай композитор Афанасий Александрович Моргусовка бииргэ төрөөбүт быраата уонна сыана бэтэрээнэ Аграфена Васильевна Моргусоваҕа тапталлаах кэргэнэ, аҕалара
МОРГУСОВ Михаил Афанасьевич
эмискэ ыалдьан орто дойду олоҕуттан хомолтолоохтук туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын холбуубут.
Ньурба оройуонун Култуура Департаменын үлэһиттэрэ.

Таркаайы нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо. "Шахтерская Слава" 2, 3 истиэпэннээх кавалера, үлэ бэтэрээнэ
МОРГУСОВ Михаил Александрович
эмискэ ыарахан ыарыыттан күн сириттэн букатыннаахтык барбытынан кэргэнигэр Аграфена Васильевнаҕа, кыргыттарыгар Изабеллаҕа, Парасковьяҕа, күтүөттэригэр, сиэннэригэр, бииргэ төрөөбүттэригэр уонна бары чугас дьонноругар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.
"Таркаайы нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата, нэһилиэк сүбэтин депутаттара.

Убаастыыр, истиҥник саныыр убайбыт, "Шахтерская Слава" уордьан толору кавалера, Киирэп нэһилиэгин олохтооҕо
МОРГУСОВ Михаил Александрович
бу дьыл алтынньы 25 күнүгэр соһумардык күн сириттэн суох буолбутунан саҥаспытыгар Аграфена Васильевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас дьонноругар дириҥ кутурҕаммытын тириэрдэбит.
Балтыларыҥ, бырааттарыҥ, аймахтарыҥ.

Генеральнай директор Стручкова Н.М.
Кылаабынай редактор Дорофеева Л.К.
НЬУРБА ОГНИ-НЮРБЫ

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай сулууспатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 03.06.2020 с. регистрацияланна.
ПИ № ТУ 14-00551

Тэрийээччилэр: Саха Республикатын Правительствота, Саха Республикатын "Сахабэчээт" Государственнай автономнай тэрилтэтэ.
Таһаараччы: СР "Сахабэчээт" ГАУ
Таһаараччы аадырыһа: 677000 Дьокуускай к. Орджоникидзе уул. 31. Тел. 8-4112-343917, e-mail: sakhapechat@mail.ru
Редакция, типография аадырыһа: 678450 Ньурба к. Ленин уул., 37.

Телефона: Кылаабынай редактор, компьютернай отдел - 2-33-32.
e-mail: redakcia06@mail.ru
Хаһыат чэпчиэргэ тахсар. Тыла: сахалыы, нууччалыы

Индекс: ПИ 988
Тираж 665.
Объем - 12 стр.
формата А3.
Сыаната - 30 солк.
26.10.2022 с.